ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ

ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ

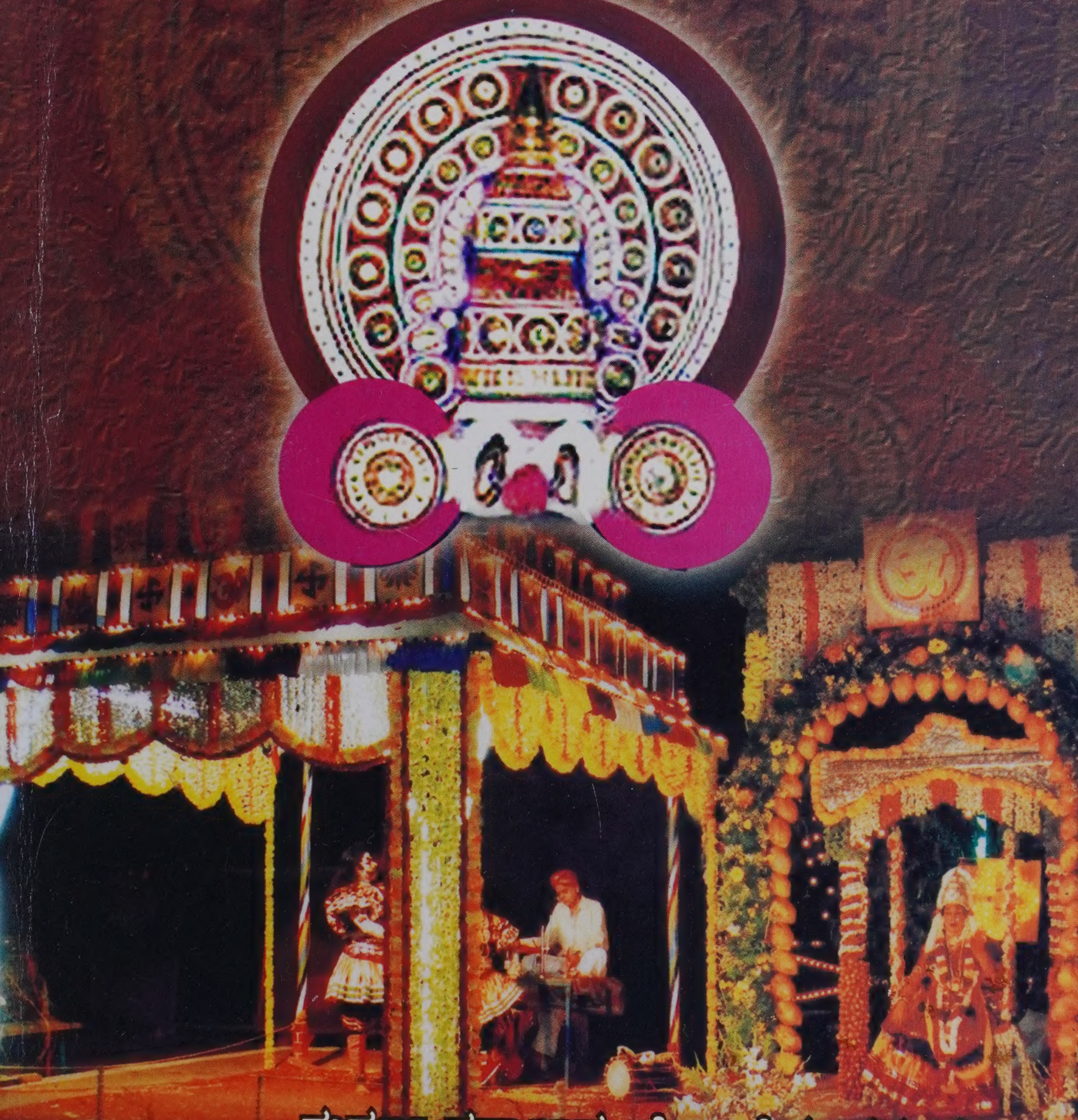

ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಮಂಗಳೂರು

ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಿಚಯಮಾಲಿಕೆ

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ

ಬರೆಯಿನಾರ್ : ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಡ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 3.
ದೂರವಾಣಿ / ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 0824- 2459389
Email: tuluacademy@yahoo.co.in

ಪುಟಗಳು : 48

ಬೆಲೆ : 30

ಹಕ್ಕುಗಳು : ಅಕಾಡೆಮಿ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು : ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಕುಲಾಲ್
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಎಸ್.ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್,
ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 3
ದೂರವಾಣಿ / ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 0824 - 2459389
Email : tuluacademy@yahoo.co.in

ಮುದ್ರಣ : ಅರುಣಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಎನ್. ಡಿ. ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್, ಕುದ್ರೋಳಿ
ಮಂಗಳೂರು -3, Ph : 2494925.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ತುಳು ಜಾನಪದ ರಂಗೊದ ಪೊರ್ಲುಡು ಅಜ್ಜೆ ದೀದ್ ನಲಿಪುನ, ವಿಶ್ವೊಡೇ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿ ಯಕ್ಷಗಾನೊಡ್ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊಡ್ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪರಿಚಯ ಮಲ್ಪುನ ಬೇಲೆನ್, ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಯೆರೆಗ್ ವಹಿಸಾದ್ ಕೊರ್‌ಂಡ್. ಐಕ್ ಪ್ರತಿಯಾದ್ ಎಲ್ಯ ರೀತಿಡ್ ಪೊರ್ಲುಡ್ ಈ ಬೇಲೆನ್ ಮುಡೆದ್ ತುಳುವಪ್ಪೆ ಮಟ್ಟೆಲ್‌ಗ್ ಪಾಡ್ದೆರ್.

ಅರೆನ ನೋಟೊಡ್ ಆರ್ ತೂಯಿನ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊ ರಂಗದ ಮಾತ ಮರ್ಗಿಲ್‌ನ್ ಜನಮಾನಿಲೆಗ್ ಅರ್ಥ ರೀತಿಡ್ ಬರೆದ್ ಓದೆರೆ ಅನು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ತೆರ್.

ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿಗ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಒಂಜಿ ಪೊರ್ಲ ಕಂಟ್‌ದ ಕೃತಿನ್ ಬರೆದ್ ಕೊರಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಲೆನ ಈ ಸಾಹಿತಿಕ ಬೇಲೆದ ಮಿತ್ತ್ ಅಭಿಮಾನ ದಿಂಜ್‌ದ್‌ಂಡ್. ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಪರಿಚಯ ಮಾಲಿಕೆಗ್ ಯೋಗ್ಯವಾಯಿನ ಈ ಕೃತಿನ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಮೆನ್ಕುನ ಕರಿಟೊಗ್ ನನ ಒಂಜಿ ಗರಿ ಕುಲ್ಲಾವುನ ಬೇಲೆ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಲ್ತೊಂದುಂಡು.

“ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ” ಇನ್ನಿ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಲಿಕೆದ ಪುಸ್ತಕ ಕೊರಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಲೆಗ್ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಅಂಚನೆ ಈ ಬೂಕುನ್ ಪೊರ್ಲುಡು ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿನ ಅರುಣ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಮೊಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ್ ಕುಲಾಲ್
ಗುರ್ಕಾರ್ರ್

ಬರೆತಿನಾಯನ ಚಿತ್ತೊ

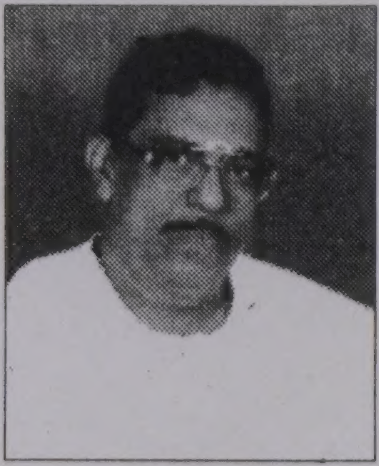

ಕಡಲಕರೆತ ಸಿಂಗಾರ್ದ ಸಿರಿಮುಡಿಯಾಯಿ ಆಟೊ ಪನ್ಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪೆರ್ಮೆದ ಕಲೆತ ಒಂಜಿ ಮೂಲೊದ ಉದಿಪು ಬುಳೆಚಿಲ್‌ದ ಕತೆಯಾದ್ ತುಳುವೆರೆ ಕತೆಟುಪ್ಪಿ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗದ ಬಗೆಟ್ ಬರೆತಿನ "ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ" ಪನ್ಪಿ ಈ ಬೂಕುಡು ಎಂಕ್ ತೆರಿನ ಯಿಸಯೊನು ಸಂಪೊಳಿತ್ ಬರೆತೆ. ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಬತ್ತಿ ತಾದಿದೊಟ್ಟುಗು ತುಳುನಾಡ್ದ ಮೇಳೊಗು, ಬುಕ್ಕ ಪುರ್ಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಬಗೆಟ್ ಬರೆದ್ ತುಳು ಜನೊಕುಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಒಂಜಿ ಅಂಗೊ ಆಯಿನ ಈ ಕಲೆತ ನಿಲೆ, ಬೆಳಗ್‌ದ್ ಬತ್ತೊಂದು ಪುದರ್ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದ್ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬರಮು ಒರಿತಿ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಇಸಯೊನು ಅಭಿಮಾನಿಲೆ ಚಿತ್ತೊಗು ಒಪ್ಪಿತ್ತ್‌ದೆ. ಎಂಕ್ ಈ ಎಲ್ಯ ಬೂಕುನು ಬರೆವೆರೆ ಅನು ಮನ್ತಿ ಕೊರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ, ಗುರ್ಕಾರೆ ಆಯಿನ ಯಮ್. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ ಕುಲಾಲ್ ಮೇರೆಗ್‌ಲಾ ಸೋಲೊಯ್ತ್ತ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾದೆ.

ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಮನ್ತ್‌ದ್ ಅಚ್ಚಿ ಮನ್ತ್ತ ಕೊರ್ನ ಅರುಣಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಮೊಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಪರಿಚಯ ಮಾಲಿಕೆಗ್ ಬರೆತಿನ ಈ ಬೂಕುಗು ಜಾನಪದ ಸಂಪೊತ್ತುದ ಕರಜನೊಡು ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗ್ ಕಾರ್ಣ ಆಯಿನ ಪೆರಿಯಾಕ್ಲೆನ ಎಡ್ಡೆ ಮದಿಪುನ ನಟ್ಪೊಣುನ

ಇತಿ,

ತಾರೀಕು : 1-1-2008

ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ ಕನ್ನಡ ರತ್ನ
(ಸಾಹಿತಿ ಬುಕ್ಕ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯೆರ್)
ಸಂದ್ಯಾ ಸಂದೇಶ್ ನಿಲಯ, ಬಂಗಾಡಿ
ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕು, ಬಂಗಾಡಿ - 574214
ದೂರವಾಣಿ : 08256-274297

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ

ಕರ್ನಾಟಕೊಡು ಪಡ್ಡಾಯಿ ಕಡಲಕರೆತ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪೆರ್ಮೆದ ಕಲೆ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ. ಕೆಬಿಟ್ ಕೇಣ್ಯೆರೆ, ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ತೂವರೆ, ಆಟ, ಕೂಟೊ (ತಾಳ ಮದ್ದೊಳಿ) ಪನ್ಪಿ ರಡ್ಡ್ ಬಗೆತ ಕುಶಿ ಕೊರ್ಪಿ ರಂಜನೆಡ್, ಒಪ್ಪುನ-ಉಪ್ಪುನ ಈ ಕಲೆಕ್ "ಪುರ್ಸಂಗ" ಪನ್ಪಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಗ ಉಂಡು.ಛಂದಸ್ಸು ನಿಯಮೊದ ಪುರ್ಸಂಗ ಪನ್ಪಿ ಸಾಹಿತ್ಯೊಗು ಈ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕೊಡು ಮರ್ಯಾದಿದ ಮಣೆ ಸಿಕ್ಕ್‌ದ್‌ಜಿ. ಅಂಚಾದೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬರೆತಿನ ಕಬಿಕುಳೆನ ಈ ಕಜ್ಜೊಗು, ದಣಿಕೆದ ಬೇಲೆಗ್, ಕಾವ್ಯ ಲೋಕೊಡು ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊರಂದುಪ್ಪುನವೇ ಒಂಜಿ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ. ಬುಕ್ಕ ವಿಷಾದನೀಯ. ನಲಿಕೆ-ತೆಲಿಕೆ ತತ್ವನುಡಿಟ್, ಕಣ್ಣ್ ಬಾಸೆ, ಕೈ ಬಾಸೆದ ಅಂಗಾಂಗೊದ ಭಾವನೆದ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನೊ, ಪಡ್ಡಾಯಿ ಕಡಲಕರೆಟ್ ಉದ್ದೊ ಅಗೆಲೊಡು ಚೆಂಡೆ ಮದ್ದೊಳಿದ ಅಬ್ಬರ್ತಾಳೊಡು ಬಾಕಿ ಕಲೆಕುಳು ದೆಂಗುಲೆಕ್ಕನೆ ಎತ್ತರೊಗೇರ್‌ದ್ ತೋಜಿಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬಡಕಾಯಿ ಮೈಟ್ ಬಡಗು ತಿಟ್ಟ್, ತೆನ್ಕಾಯಿಡ್ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟ್ ಪನ್ಪಿ ರಡ್ಡ್ ಪ್ರಭೇದ ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಇತ್ತೆಗ್‌ಲಾ ಉಂಡು. ತುಳು-ಕನ್ನಡ ರಡ್ಡ್ ಭಾಷೆಡ್ ತೆನ್ಕಾಯಿ ತಿಟ್ಟ್‌ದ ಯಕ್ಷಗಾನ "ಆಟೋ" ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್‌ಡ್ ದುಂಬರಿದ್ ಮೆರೆವೊಂದು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪಂಡ ಯಕ್ಷೆರೆ ಕಲೆ-ಅಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಯಕ್ಷೆರ್ ಮೇಗಿ ಲೋಕೊಡ್ದು ಕನತ್ತಿಕಲೆ ಅತ್ತ್.

ಮೈ ಮಾನಿಚಿಲ್‌ದ ದರಿಪಟಿಕೆ, ಕುಂಬರಟಿಕೆ, ಅರ್ಸಯ ಅರಬಟೆದ, ವಿಸ್ಮಯ ವಿಶೇಷತೆ, ಮಾನಸಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯೊಡು, ಬೂತ-ಯಕ್ಷೆರ್ ಮೆಯಿಟ್ ಬರ್ಪುನಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಬೂತಾರಾಧನೆಡ್ ಕುಂಬರುನೆಕ್ ಅರಬಟೆಗ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತುಕೊರ್ತೆರ್. ಈ ಕಾರಣೊಡ್ ಬೂತಾರಾಧನೆದ ಮೂಲೊಡ್ದು ಉದಿತಿ ಈ ಕಲೆಕ್, "ಯಕ್ಷೆರೆ ಕಲೆ" ಪಂದ್ ಪುದರಾಂಡ್.

ಬೂತಾರಾಧನೆಡುಪ್ಪಿನ ತುಳುನಾಡ ನಾಗವಂಶದ ಬೀರೆರ್ ಬೂತೊಳಾದ್, ನಾಗಬೆರ್ಮೆರ್ ನಾಗಯಕ್ಷಿಲಾದ್ ಮೆಯಿಟ್ ಒಸಯ ಆಪುನೆಢ್ದಾವರೆ, ಯಕ್ಷೆರೆನ ಕಲೆಪಂದ್ ಇಂದೆನ್ ಪಂಡ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಬೂತಾರಾದನೆದ ಮೂಲೊಡ್ದ್ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬತ್ತ್‌ಂಡಂದೇ ಪಣೊಲಿ.

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಡ್‌ಲಾ ಮಾಸೆತಿ, ಜಟ್ಟಿಗ, ಮಾರಣಯಕ್ಷಿ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗ ಪನ್ಪಿ ಬೂತಶಕ್ತಿಲು ಉಳ್ಳ. ಅಕುಳೆನ ಬೂತರಾಧನೆದ ಮೂಲೊಡ್ದೇ ಅಲ್ಪಲಾ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು.

ಬಡಕಾಯಿ ತಿಟ್ಟ್‌ದಕ್ಲೆ ಸಿರಿಮುಡಿ ಬಣ್ಣದ ವಿಸೊದ ಕಿರೀಟ, ಬೂತಾರಾಧನೆದ ಮೂಲೊಡ್ದೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆತಿನಂದೇ ಪಣೊಲಿ. ಬಡಕಾಯಿತಿಟ್ಟ್‌ದಕುಳೆನ ಬಡಗುತಿಟ್ಟ್‌ದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ವಿಸ ದುತ್ತೈತ ನಲಿಕೆ ಭಾವನೆಡ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಡು. ತೆನ್ಕಾಯಿ ತಿಟ್ಟ್‌ದಕುಳು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬುದು ತುಳು ಭಾಷೆದ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಒರಿವುಗು, ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗ್, ಬೆಂದಿನಕುಳು ತುಳುಭಾಷೆ ಮೆರೆಯೆರೆ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಾರಣಲಾ ಆತ್‌ಂಡ್.

ತುಳುನಾಡ್ದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ನೆಗತ್‌ದ್, ಕಬರ್‌ಬುಡುದು, ಪರ್ಬುದು ಗೆಲ್ಲ್‌ಗೆಲ್ಲ್‌ಡ್ ಜಂತಿ ಜಪುಡಾದ್ ಬೇರ್‌ಬುಡ್ದು ಮಣ್ಣ್‌ದ ವಾಸನೆಡ್ ಭೂಮಿಗ್ ತಾಗ್‌ದ್ ಒರ್ಮೆ ಬೇರ್‌ನ್ ಕೊರಿನ ಪೇರಲ್ದವುರ (ಗೋಳಿ) ತಂಗನೆ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬುಳೆದ್ ಕಲಾವಿದೆರೆಗೊಂಜಿ ಆಶ್ರಯಕೊರ್ದು ತಾನ್ ಬದ್ಕ್‌ದ್ ತನನ್ ನಂಬಿನಕ್ಲೆನ್‌ಲಾ ಬದ್ಕೆರೆ ಅವಕಾಶ ಮನ್ತ್ ಕೊರುಂಡು.

ಇಂಚಿ ಭಾಗ್ಯದ ಕಲೆಕ್ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಿಜಿ. ಕಾರಣ ಉಂದೊಂಜಿ ಜಾನಪದಕಲೆ, ಬೂತಾರಾಧನೆಡ್ದ್ ಬತ್ತಿ - ದಲಿತೆರೆ ಕಲೆ ಪನ್ಪಿ ಇನ್ಕಾರಲಾ ಅವರ ಕಾರಣ ಅದುಪ್ಪೊಡು, ಇಂದೆನ್ ಕ್ಷುದ್ರಕಲೆ ಪಂದ್ ಪನೊಂದು ಇತ್ತಿನ ಕಾಲಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಒಂಜಿ ಆಟತೂಂಡ

ಪದ್ರಾಡ್ ರಂಗಪೂಜೆ ತೂವೊಡ್‌ಂದ್ ದುಂಬುದ ಪರಬೆರ್ ಪನ್ಪೆದೆರ್. ದೇಗ್? ಪನ್ಪುನೆಕ್ಕ್ ಸರಿಯಾಯಿ ಕಾರಣ ಇತ್ತ್‌ಜಿ.

ರಾವುನ್, ಕೃಷ್ಣನ್, ನೆರ್ಪುನ, ಬುಕ್ಕ ರಂಗಸ್ಥಳೊಡು ಅತಿರೇಕ ದೃಶ್ಯೊತೋಜಾವುನೆಕಾತ್‌ರ ಇಂಚಪಂಡೆರಾ, ತೆರಿಯಂದ್. ಆಟೋದಕ್ಲೆಗ್ ಪಜೆಜೊಂಬು ಕೊರಂದಿ ಕಾಲೊಲ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ವಣಸ್‌ಪಡಿಕೊರ್ದ್ ಮರತ ಮುದೆಲ್‌ಡ್ ಅಡುಗೆ ಮಲ್ಪಾದ್ ದೇವಸ್ಥಾನೊದ ಗೋಪುರೊಡು ಜೆಪ್ಪರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮನ್ತೊಂದು ಇತ್ತೆರ್. ಬೊಳ್ಪುಗು ಅಕ್ಲೆಗ್ ವೀಳ್ಯ ಕೊರ್ದು ಆ ಊರುಡ್ದ್ ಕಡಪುಡೆದೆರ್, ಅಪಗ, ಆಟೊದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬೊಂದೆ ಪೋಪೆದೆರ್, ಒಂತೆ ಸಮಯ ಕರಿನಗ, ಬೋರಿದ ಗಾಡಿಡ್ ಸಾಗಾಟ ಆಂಡ್. ಸಿಲಾಲ್ ಪೊತ್ತಾವುನ ಕಾಲ ಕರೀದ್ ಇನಿಕ್ 76 ವರ್ಷ ಆಂಡ್. 1930ನೇ ಇಸವಿಡ್ದ್ ಗ್ಯಾಸ್‌ಲೈಟ್‌ನ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗತಳೊಟು ದೀಡ್ಯೆರ್. ಗಾಡಿ ಮೇಳೊಡು ಬೆಂಚಿ ಕುರ್ಚಿ ಗಾಡಿಡೇ ಸಾಗಾಟ ಮನ್ಪೆದೆರ್ ಒಟ್ಟುಗು 1960ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಮೇಳೊದಕ್ಲು ಧ್ವನಿವರ್ಧಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಶುರುಮನ್ತೆರ್. ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳೊದಕುಳು - ಡೈನಮ್ ಕರಂಟ್‌ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗ್ ಬುಕ್ಕ ಜತ್ತೆರ್. ಆಟೊದಕ್ಲೆಗ್ ಒಂಜಿ, ಎಡ್ಡೆ ಬದ್ಕ್‌ಗ್ ಅವಕಾಶ ಕೊರ್ನರ್ ಕಲ್ಲಾಡಿ ಕೊರಗಶೆಟ್ರ್ ಆರೇ ಸುರೂಟು ಟೆಂಟ್ ಮೇಳ ಮನ್ತೆರ್. ಉಬಾರ್‌ಡ್ ತಟ್ಟಿಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಟಿಕೇಟ್‌ದ ಆಟ ಶುರುಮನ್ತಿನಾರ್‌ಲಾ ಆರೆ.

ಬೂತೊದ ಕೋಲೊನೇ ಯಕ್ಷಗಾನೊಗು ಮೂಲ!?

ಯಕ್ಷಗಾನ-ಕಲೆ ದಲಿತೆರ್ನವೇಕಲೆ ಪಂದ್ ಕೆಲವೆರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಮಿತ್ತ್ ಸಂಶೋದನೆ ಮನ್ತ್‌ಂಡ, ಸತ್ಯ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಬೂತಾರಾಧನೆ ಅಂದಾಜಿ, ಒಂಜಿಸಾರ ವರ್ಷೊಡ್ದು ಇಂಚಿಗೇ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್? ದೇಗ್? ಪಂಡ, ಕೆಲವು ಬೂತೊಳೆನ ಕತೆಕುಳು ಇತಿಹಾಸ ಸತ್ಯೊವಾದ್ ತೆರಿದ್ ಬರ್ಪುಂಡು. 12ನೇ ಶತಮಾನೊಡು "ಬಂಗಾಡಿ ದೈಯೊಂಕುಳು" ಬತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಡ್ದನ ಉಂಡು. ಅಯಿಡ್ದ್ ದುಂಬು, ಪೂವಾನಿ-ಕಿನ್ನಿವಾನಿನಕುಳು ಬತ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು, ಪಂದ್ ಕೆಲವೆರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಗಂಗವಂಶದ ದಡಿಗ-ಮಾದವೆರೇ (ಪೂಮಾಣಿ-ಕಿನ್ನಿಮಾಣಿ) ಪೂಮಾನಿ ಕಿನ್ನಿಮಾಣಿ ಆಯೆರೆಂದಾಂಡ ಅಕ್ಲೆನ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ನಿರ್ಣಯ ಮನ್ಪೊಲಿ. ಪುರಾಣ ಮೂಲೊದ ದೈವೊಲಾಯಿನ ಕುಂಭಕಂಟಿನಿ ಕೊಡಮಣಿತ್ತಾಯಿ ದೈವ ಆಪುನವು - ಧೂಮಾವತಿ, ರಕ್ತೇಶ್ವರಿ, ವ್ಯಾಘ್ರ ಚಾಮುಂಡಿ ಇಂದೆತ ಕತೆ ಉಂದು ಒಂಜಿ ಸಾರ ವರ್ಷೊಗು ದುಂಬುದ ಆದುಪ್ಪೊಡು.

ಪುರಾಣಕಾಲೊದ ಶಕ್ತಿಲೇ ದೈವೊಲಾಯಿನ ಕತೆಟ್ ಬೂತಾರಾಧನೆಗೆ ಒಂಜಿ ಸಾರ ವರ್ಷದ ಇತಿಹಾಸ ಖಂಡಿತಾ ಉಪ್ಪು - ಬೂತಾರಾಧನೆಡ್ದ್ ಬುಕ್ಕ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪನ್ಪಿ "ಆಟೊ" ಶುರು ಆದುಪ್ಪೊಡು. ಈ ಕಲಾಮಾದ್ಯಮದ ಉದಿಪುದ ಇಸವಿ ಇದಮುಟ್ಟ ತೆರಿದ್‌ಜಿ. ಬೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯೆ ಕುಂಡೋಧರನಸಕಾಯೊಡೇ ರಾಜ್ಯ ಅಳುವಿಕೆ ಮನ್ತ್‌ದೆ. ಕುಂಡೊದರಗ್ "ಮಹಿಷಾಸುರೆ" ಪನ್ಪಿ ಪುದತರಿತ್ತ್‌ಂಡ್ ಇಂದೆನೆ ಮೈಸಂದಾಯೆ ಪಂದ್ ಪಂಡೆರಾ ತೆರಿಯಂದ್, ಮೈಸಂತಾಯನ ಪಾಡ್ದನ ಚರಿತ್ರನೇ ಬೇತೆ ಉಂಡು . ಬೂತಾರಾಧನೆ, ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಕುಟುಮೊನು ಒಂಜಿ ಮನ್ಪೆರೆ, ಆಚರಣೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಯಿತ ಒಟ್ಟುಗೇ ಬೂತೊದ ಮಿತ್ತ್ ಭಯಭಕ್ತಿ, ಶೃದ್ಧೆ ಪುಟ್ಯೆರೆ ಬುಕ್ಕ ಮನರಂಜನಾ ವಿಭಾಗೊಡು ಜನ ಆಕರ್ಷಣೆಗ್ "ಕೋಲ" ಪನ್ಪಿ ವೇಷಪಾಡ್ದ್ ನಲಿಪುನ ಕಲಾ ಮಾದ್ಯಮದ ಉದಿಪು ಆಂಡ್, ಕೋಲೊನು ದಲಿತ ವರ್ಗೊದ ಪರವೆರ್, ನಲಿಕೆದಕುಳು ಕಟ್ಟೈರ್. ಆ ಕಾಲೊಡು ನಲಿಕೆದಕ್ಲೆಡ ಪರವೆರೆಡೆ ಒಂತೊಂತೆ ಮಂತ್ರವಾದ, ಮರ್ದ್ ಕೊರ್ಪುನ ವಿದ್ಯೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೂತೊದ ಯೇಸ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಮೊಕುಳೇ ಸರಿಪಂದ್ ಅಕ್ಲೆನೆ ಆಯ್ಕೆ ಮನ್ತೆರ್, ಬೂತಾರಾಧನೆದ ಮಲ್ಲ ಕಲಾವಿದೆರೇ ಪರವೆರ್, ಬುಕ್ಕ ನಲಿಕೆದಕುಳು.

ದೈವದ ಕೋಲೊ ಆವೊಡಾಂಡ ಅಲ್ಪ ಮಾತಾ ಜಾತಿದಕ್ಲೆನ ಸಮ್ಮಿಲನ ಆವೊಡೆ, ಒಂಜೊಂಜೆ ಕಜ್ಜೊಗು ಒಂಜೊಂಜಿ ಜಾತಿದಾಯೆ ಬೋಡಂದೆ ಅಕ್ಲೆನ್ ನೇಮಕ ಮನ್ತೆರ್. ದೈವೊದ ನೇಮೊಗು ಊರುನುನಿದೆಪಾವುನ ಬೂತೊದ ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆನೇ ಬೋಂಟ್ರೆ. ಆಯೆ ಬಿಲ್ಲವ (ಬಿರುವ) ಜಾತಿದಾಯೆ, ಸತ್ತಿಗೆ ಪತ್ತುನಾಯೆನೆ ಭಂಡಾರಿ, ಭಂಡಾರ ತುಂಬುನಾಯೆನೆ, ಮೂಲ್ಯೆ, ಸಿಂಗದನ ಕಟ್ಟ್‌ದ್, ದಲ್ಯ ಪಾಡುನಾಯೆ, ದೀಟಿಗೆ ಪತ್ತುನಾಯೆನೆ ಮಡ್ಯೆಲೆ. ಪಂಚದೀಟಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಡೆಟ್ ಮೊಯಿಲಿನಕುಳು ಪತ್ತುನ ಕ್ರಮ ಉಂಡು. ಬೂತೊಗು ಶುದ್ದ ಕಲಶ ಮನ್ಪುನ ಕಾರ್ಯೊದಾರ್ ಊರುದ ಭಟ್ರ್. ಆರೇ ಅಸ್ರಣೆರ್, ಮೂಲ್ಯನ್ ಬೂತೊಗು ಪಾತ್ರಿ ಮನ್ಪುನುಲಾ ಉಂಡು. ಮದುಪನ್ಪುನಾಯೆ ಒಕ್ಕೆಲ್ಮೆ, ಬುಕ್ಕ ಜೈನೆ, ಇಂಚ ಗರ್ನಾಲ್ ಸಾಯಿಬೆರೆಡ್ದ್ ತಿರಿಕನಪಿ, ಕಾಪನಡೆಮುಟ್ಟ ದಲಿತೆರ್ ಬುಕ್ಕ ಮೇಲ್ವರ್ಗದಕುಳು ಒಟ್ಟಾದ್ ಬೂತದ ಕೋಲ ನಡಪಾವೊಂದು ಬತ್ತೆರ್.

ಬೂತೊಗು ಪನಿಯಾರ ಪಸಾರ್ನೆ, ತಂಬಿಲ ಬಲಿ ಭೋಗೊದೊಟ್ಟುಗು ಬೂತೊದ ಏಸಪಾಡ್ದ್ ಬೂತಾರಾಧನೆದ ಒಂಜಿ ಅಂಗ ಉಂದಂದ್ ಪಂಡೆರ್.

ಕೋಲೊಗು ಏರ್ ಮಾಂತ ಬೋಡಾ ಆಕುಳು ಮಾಂತ ಸೇರ್ದ್ ಸಿಂಗದನದಂಗೆನೆ ರಂಗಸ್ಥಳ ಪಾಡ್ಯೆರ್, ಅರ್ದಳ, ಮಂಜೊಳು, ಕುಂಕುಮ ಕಪ್ಪು ಈ ಬಣ್ಣೊನು ಮೋನೆಗ್

ಉರ್ದೊಂದು, ತಾಸೆ, ತಮ್ಮೆಲ ಬೊಟ್ಟುದು ನಲಿಪೆರೆ ಕಲ್ತೆರ್, ಊರುಡ ಒರಿ ಬಾರಿ ಮಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯಗಾರೆ ಬಾಬಿ ಬಂಟೆ ಪನ್ಪುನಾಯೆ ಇತ್ತೆ. ಆಯೆ ಸೈತ್‌ದಿತ್ತೆ. ಆಯನ ಕತೆನ್ ಗೆತೊಂದು, ರಾಗೊಡು ಪದ ಪಂಡ್‌ದ್, ಸಂಭಾಷಣೆ ಕೂಡಾ ತಯಾರ್ ಮನ್ತ್‌ದ್ "ಬಾಬಿ ಬಂಟ ಕಾಳಗ" ಪಂದ್ ಪುದಾರ್ ದೀದ್ ಗೊಬ್ಬೆರ್. ಇಂದೆಕ್ ಆಟೊ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರ್ ದೀಯೆರ್. ಅಕ್ಲೆಡ್ ಬುದ್ಯಂತರಾಯಿನ ಕೆಲವೆರ್ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತೊದ ಕತೆನ್ ಗೊಬ್ಬುನ ಯೋಚನೆ ಮನ್ತೆರ್. ರಾಮನ ಕೃಷ್ಣನ ಕತೆತ ಕಾಲಮಿತಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸುರು ಆಂಡ್. ಕೃಷ್ಣೆ ಪಂಡ ಪೊಣ್ಣುಮರ್ಲೆ ಆಯನೊಡ್ಡೋಲಗೊಡು ನಾಲ್ಯೆನ್ ಸಿರಿಯೇಸದಕುಳು ಅರಂಟ್ ಪತ್ತುನ, ಮುತ್ತ ಕೊರ್ಪುನ ಕಾಮಚೇಷ್ಟೆಲೆನೇ ತೋಜಾವೊಂದು ಇತ್ತೆರ್. ರತಿಯ ಮೇಳದೊಳಿರ್ಪ ಕಾಮನು ಪನ್ಪಿ-ಅರ್ಥ ತೆಟ್ಟರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಪಜೆಪಾಡ್ದ್ ಸಿರಿವೇಶದ ಒಟ್ಟುಗು ಅರಂಟ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಪುರೆಳುನ ಕ್ರಮೊನು ಶುರು ಮನ್ತೆರ್. ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ನಲ್ಪತೆಡ್ಮ ಇಸವಿ ಮುಟ್ಟಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಗೆ. ಅಂಚನೆ ದೇವಿ ಮಹಾತ್ಮೆ ಗೊಬ್ಬೆರ್, ಭಾಗವತಿಕೆ ಅಯಿಕ್ ಬೋಡಾಯಿ ಪುರ್ಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೂರಾ ತಯಾರ್ ಆದ್, ಚೆಂಡೆ ಮದ್ದೊಳಿ ತಾಳದ ನಿಗಂಟ್‌ಲು ಪೂರಾ ಬತ್ತ. ರಾಗೊ ತಾಳೊಗು ಸರಿಯಾದ್ ಪಜ್ಜೆಗಾರಿಕೆ ಶುರು ಆಂಡ್. ಒಟ್ಟುಡು ಈ ಆಟೊಗು ಯಕ್ಷರೆ ಆಟ ಪಂದ್ ಪುದರ್ ದೀಯೆರ್. ಗಾನ ಮಾಧುರ್ಯ ಇತ್ತಿನ ಆಟೊ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟ ಆಂಡ್. ಕ್ರಮೇಣ ಬೂತಕಟ್ಟುನ ಪರವೆ ನಲಿಕೆದಕುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗೊಡ್ದು ದೂರ ಉಂತ್ಯೆರ್. ಆ ರಂಗತಳೊಟು ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಪನ್ಪಿ ವರ್ಗದಕುಳು ದುಂಬರಿಯೆರ್, ದೇವಸ್ಥಾನೊಲೆಡ್ ದೀಟಿಗೆ ಸೇವೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ದೊಂದಿಸಿಲಾಲ್‌ದ ಬೊಳ್ಪುಡು ನಡಪುನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊನು ದೇವೆರ್ನ ಬಲಿ ಆನಗ ದೀಟಿಗೆ ಸೇವೆಂದ್ ಮನ್ಪೆರೆ ಶುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಕ್ರಮೇಣ ದೇವೆರೆಗ್ ಆಟೊ ಭಾರೀ ಪ್ರೀತಿದ ಕಲೆ ಆದ್ ಆಟೊ ಗೊಬ್ಬಾವುನ ಸೇವೆ ಶುರು ಆಂಡ್. ಪರಕೆದ ಪಟ್ಟಿಗ್ ಆಟೊಲ ಸೇರ್‌ಂಡ್. ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಲು ಪೊಸ ಪೊಸ ರೀತಿಡ್ ತೋಜಾಯೆರ್. ಅರಿತ ಪೊಡಿ, ಬಂದೊ, ಮಂಜೊಲ್ದ ಪೊಡಿ, ಸುಣ್ಣ, ಶಫೇದ್ ಉಂದು ಮಾಂತ ಬಣ್ಣದ ಏಸೊಗು ಮೋನೆ ನಿಲ್ಕೆ ಚಿಟ್ಟಿ ದೀದ್ ಅಲಂಕಾರೊಗು ಬತ್ತಿ ಬುಕ್ಕ ಕೇಸರಿ ತಟ್ಟಿ, ಪೊಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಕಲಶ ಕಿರೀಟ, ಅಂಚನೆ ರಾಜವೇಷೊದ ಕೋಲು ಕಿರೀಟ, ಧರ್ಮರಾಯನ ಕಿರೀಟ, ಹನುಮಂತನ ಕಿರೀಟ, ಭೀಮನ ಮುಡಿ, ಪಕ್‌ಡಿ, ತುರಾಯಿ ಇಂಚಿನವೇ ಪೊಸ ಪೊಸ ದುತ್ತೈತ ಸಾಧನಾ ಸಾಮಗ್ರಿಲೆನ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೆರ್. ಉಪಯೋಗಲ ಮನ್ತೆರ್ ಕ್ರಮೇಣ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪುದಾರ್‌ಡ್ ಮೇಳೊಲು ಪಿದಾಡಿಯ. ದೇವೆರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬೊಂದೆ ಪೋಪೆದೆರ್. ಚೌಕಿಡ್ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ದೀದ್ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ ಮನ್ಪೆದೆರ್. ಗಣಪತಿದ ಮೂರ್ತಿನ್ ಆವಡ್ ಪಟೊನಾವಡ್

ದುಂಬುದೀಪೆಜೆರ್ ಒಂಜಿ ಸೇರ್ ಬೊಳಂತ್ಯೆ, ಒಂಜಿ ತಾರಾಯಿ ಬುಕ್ಕ ತರೆಕ್ ಕಟ್ಟುನ ಕಿರೀಟ, ಒಂಜಿ ಜತೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಉಂದುವೇ ದೇವೆರ್, ಚೌಕಿಡ್ ಅರಿತಾರಾಯಿ ದೀದ್, ಪ್ರಕೃತಿ ಪೂಜೆ ಮನ್ತಿ ಬುಕ್ಕ - ರಂಗತಲೊಕು ಕಿರೀಟೊನು ನಿತ್ಯ ಏಸೊದಕುಳು ಕನಬತ್ತ್‌ದ್ ಅಲ್ಪಲ ಸ್ತುತಿ ಮನ್ತ್‌ದ್ ಪೂಜೆ ಮನ್ಪೆದೆರ್. ಕುಕ್ಕುದ ತಪ್ಪುದ ಏಸ, ಹನುಮನಾಯ್ಕೆ ಕೋಡಂಗಿ, ಅರ್ಧನಾರಿ, ನಿತ್ಯ ವೇಶ (ಬಾಲ ಗೋಪಾಲೆರ್) ಮುಖ್ಯಸ್ತ್ರೀ ವೇಶ, ಹೊಗಳಿಕೆದ ವೇಶ, ಉಂದುಪೂರಾ, ಸಭಾಲಕ್ಷಣೊಗು ಸರಿಯಾದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್.

ತೆರೆ ಪರ್ಪಟ (ತೆರೆಕ್ಲಾಸ್ ಸಭಾಕ್ಲಾಸ್)ದೊಟ್ಟುಗು, ಪಾಂಡವೆರೆ ಒಡ್ಡೋಲಗ, ದೇವೇಂದ್ರನ ಒಡ್ಡೋಲಗ, ಇಂದೆನ್ ಭಾವಾನಾತ್ಮಕ ರೀತಿಡ್ ತೋಜಾದ್ ಈ ಕಲೆಕ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆನ್ ಕನತೆರ್.

ಇಂಚನೆ-ದುಂಬರಿನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊಗು ಇತಿಹಾಸ ಒವುಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಏತ್‌ನ್ ಇಸವಿಡ್ ಉಂದು ಶುರು ಆಂಡ್‌ಂದ್ ದಾಖಲೆಗ್ ಸಿಕ್ಕುಜಿ. ನಂದಾವರದ ರಾಣಿ ಶಂಕರೀದೇವಿ ಬಂಗರಾಣಿ ಒಡೆಯ (ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ 1631ರಿಂದ 1653ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ) ಮೇರೆನ ಆಳ್ವಿಕೆದ ಕಾಲೊಡು ಇಕ್ಕೇರಿದ ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ ನಾಯಕೆ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗ್ ಬರೊಂದಿತ್ತೆ. ಆ ಕಾಲೊಡು ಕಾಮೊಟ್ಟು ಈಸರ ದೇವಸ್ಥಾನೊಗು ಮುಟ್ಟೆಡ್, ಬೊಳ್ಳೆ ಚಾರ್‌ಡ್ [ಮಿಜಾರು ಪರಸರ] ದೀಟಿಗೆ ಸೇವೆ ತೂಯೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪನ್ಪುನೆಕ್ ದಾಖಲೆ ಉಂಡುಗೆ. ಆ ಲೆಕ್ಕೊಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊ ಅಪಗಲ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪಂದ್ ಪಣೊಲಿ. 350 ವರ್ಷೊದ ಇತಿಹಾಸೊ ಯಕ್ಷಗಾನೊಗು ಉಂಡು ಪನ್ಪುನೆನ್ ಕೈಪಿಯತ್ತುಲೆಡ್ ಬರೆದ್ ದೀತೆರ್‌ಗೆ.

೨ನೇ ಕಾಮಪ್ಪರಸ ಬಂಗರಾಜ ಒಡೆಯೆರ್ ಬಂಗವಾಡಿನ್ ಆಳೊಂದಿತ್ತೆರ್. ನಂದಾವರ ಸೀಮೆಲಾ ಆರೆಗ್ ಸೇರ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1766ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಆರೆಗ್ ಪಟ್ಟ ಆಂಡ್. ಆಪಗ ಹೈದರಾಲಿ ಮೈಸೂರುಡು ಇತ್ತಿ ಕಾಲ. ಮುಲ್ಪ ಕಾಮಪ್ಪ ಬಂಗರಸುಲೆಗ್ ಶೇಕಾಲಿ ಪನ್ಪುನ ಹೈದರಾಲಿನ ಸರದಾರೆ ತೊಂದರೆ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1762ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಹೈದರಾಲಿ ಸೈತಿ ಬುಕ್ಕ, ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ. 1783ಟ್, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನೆ ಮೈಸೂರುದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಆಪೆ. ಆಯೆ ಕುಡಲನ್ (ಮಂಗಳೂರು) ಇಂಗ್ಲೀಷೆರೆ ಕೈಡ್ದ್ ತನ್ನ ವಶ ಮನ್ತೊನುಬೆ. ಈ ಸಮಯೊಡು ನಂದಾರೊದ ಕಾಮಪ್ಪರಸ ಬಂಗರಾಜೆರ್ ಸುಲ್ತಾನೆರೆನ್ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಅರಂತಲ್ತ ಚಾವಡಿದೆದ್‌ರ್ ಆಟೊದಕ್ಲೆಡ ಆಟೊ ಗೊಬ್ಬಾಯೆರ್‌ಗೆ. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನೆರ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊನು ಮೆಚ್ಚಿಯೆರ್‌ಗೆ ಇನ್ನೂರ್ತ ಇರ್ವ ವರ್ಷದ ದುಂಬು. ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊ ಇತ್ತಿನೆಕ್ಕ್ ಉಂದೊಂಜಿ ಆಧಾರ ಆದುಂಡು.

ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಸುರೂತ ದುತ್ತೈತ

ಬೂತದ ಏಸೊಗು ಕಂಗ್‌ದ ಪಾಲೆನ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪಯೋಗ ಮನ್ತೊಂದು ಇತ್ತೆರ್. ಆಟೊನು ಶುರು ಮನ್ಪು ಕಾಲೊಡು ಪಾಲೆದವೆ ಕಿರೀಟ ಬೆದ್‌ರ್‌ದುವೆ ಕತ್ತಿ (ತಲೆಕೆನ್ ಗೀಸ್‌ದ್ ಮನ್ತಿನವು) ಬೆದ್‌ರ್‌ದ ತಲೆಕೆದವೇ ಬಿರು-ಬುಕ್ಕ ಪಗರಿ. ಉಂದು ಇತ್ತೆಗ್‌ಲಾ ಉಂಡು. ಪೊಂಗಾರ್ದ ಮರಟ್-ತತ್ತ್‌ಂಡ ಪಾಳೆದ ಮರಟ್ ಕೆತ್ತ್‌ದ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತಿಗದೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮೆದು ಮರಟ್ ಆಯಿನೇಕುರೆದ್ ಮಂಡೆದ ಅಳತೆಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ಕಿರೀಟ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೆರ್, ಮೈರ್‌ದ (ನವಿಲು) ತುವಿ ಬುಕ್ಕ ಗರಿತ ಪೀಲಿನೇ ಉಪಯೊಗ ಮನ್ತ್‌ದ್ ಬೇಗಡೆ ಪತ್ತಾದ್ ಕಿರೀಟ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೆರ್, ಸುರೂಟು ಪಿತ್ತಲೆದ ತಗಡ್‌ಡೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಕಿರೀಟ ಬುಕ್ಕ ಪಕ್‌ಡಿ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೊಂದು ಇತ್ತೆರ್‌ಗೆ, ಕಂಚಿ ತಾವ್ರ ಪಿತ್ತಳೆ ದುನ್ಯೊ ಆಪುಂಡುಂದ್ ಮರತ (ಹಗುರ ಉಪ್ಪುನ ಮರ) ಕಿರೀಟ ಮನ್ತ್‌ದುಪ್ಪೊಡು . ಕಾವಟೆದ ಮುಳ್ಳುನು ದಪ್ಪದ ಕುಂಟುಗು ಒಟ್ಟೆ ಮನ್ತ್‌ದ್ ಪೊಲ್ಲುದು ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಬುಕ್ಕ ತೊಳ್ಕಟ್ ಕೈಕಟ್ಟ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೆರ್ ಕ್ರಮೇಣ ಮರತ ಪದ್ದೆಯಿನ್ ನಾಜೂಕುಡು ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಶುರುಮನ್ತೆರ್. 90 ವರ್ಷೊಡ್ದು ಬುಕ್ಕ ಮಣಿ ಸಾಮಾನ್ ಉಪಯೋಗ ಆಂಡ್, ಇಂಚಪ್ಪ, 40 ವರ್ಷೊಡ್ದು ಮಣಿ ಸಾಮಾನ್‌ನ್ ಕಡಿಮೆ ಮನ್ತೊಂದು ಮರತ ಸಾಮಾನ್‌ಲೆನ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೊಂದು ಬತ್ತೆರ್. ಮರತ ಪದ್ದಯಿನ್, ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಮೇಳೊಲೆಡ್ ಉಪಯೋಗ ಮನ್ತೆರ್. ಕಿರೀಟೊಲೆನ್ ರಟ್ಟ್‌ಡ್, ಮಣಿಸಾಮಾನ್‌ಡ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೊಂದಿತ್ತಿನೆನ್ ಪೂರ ಬುಡ್ದು ಇತ್ತೆ ಮರಟೆ ಅವೆನ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತೆರ್. ದುಂಬುಡು ಬೂತೊಗುಲ! ಸೀರೆದವೇ ನೆರಿ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಸೊಂಟೊಗು ಕಟೊಂದು ಇತ್ತೆರ್. ಇತ್ತೆ-ನೆರಿ ಪೊಲ್ಲುದು ಕಟೊನುವೆರ್. ಯಕ್ಷಗಾನ ದಲಿತೆರೆಡ್ದ್ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡ್ದು, ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ತಾಳ ರಾಗೊ-ನೃತ್ಯ ಇಂದೆಟ್-ಪೊರ್ಲುಡು ಬುಳೆವೊಂದು, ಮೆರೆವೊಂದು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್, ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪನ್ಪಿ ಆಟೊಗು ಈ ಕಲೆ ಇಂಚನೆ ಉಪ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ನಿಭಂದನಾ ಸೂತ್ರೊಲು (bye-low) ದಾಂತಿನೆಡ್ದ್ ಕಾಲಕಾಲೊಗು ಬದಲಾವಣೆ ಆವೊಂದೇ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಬೂತೊದ ಕೋಲೊದ ತಲೆಪಟ್ಟ, ಇನಿಪಕ್‌ಡಿದ ಒರಟು ಕಟ್ಟುಲೆಕ್ಕ ಆಂಡ್ ಅಪ್ಪರಂಬು ಜಕ್ಕೆಲಣೆ, ತರೆಮುಡಿ, ಅಣಿ, ಇಂದೆತ ಪರಿವರ್ತನಾ ರೂಪೊನೆ ಕೋಲು ಕಿರೀಟ, ಮುಡಿ, ಕೇಸರಿ ತಟ್ಟಿ, ವೀರಕಸೆ, ಪಕ್‌ಡಿ ಯಾದ್ ಆಟೊದ ದುತ್ತೈತಲಾದ್ ಮೆರೆವೊಂದು ಉಂಡು. ಪೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರೊಡು ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ವೇಷ ತಯಾರಾದ್ ಅವ್ವೇ ತಾದಿಯೆ ದುಂಬರಿವೊಂದು ಉಂಡು.

ದುಂಬುಡು ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಡ್ ವಣಸ್‌ದ ಪಡಿ, ಬುಕ್ಕ ಖರ್ಚಿದ ವೀಳ್ಯ ಗೆತೊಂದು ಬಯಲಾಟ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಶುರು ಮನ್ತೆರ್. ರಾತ್ರೆ ಪಡಿಮಂಚಡ್ ಕುಲ್ಲುದು ಭಾಗತಿಕೆ ಮನ್ಪಿ ಭಾಗವತಗ್ ಎದ್‌ರ್‌ಡ್ 4 ಚಕ್ರದ ರಥ ಪನ್ಪಿ ಬಂಡಿಡ್ ಕುಲ್ಲುದು, ದೇವೇಂದ್ರೆ, ಧರ್ಮರಾಯೆ, ಧಕ್ಷೆ ಈ ಮಾತ ಏಸ ಮನ್ತೊಂದಿತ್ತಿ ಕಲಾವಿದಗ್‌ಲ ಬೊಳ್ಪುಗು ಮೋನೆ ತೂದು ಮರ್ಯಾದಿದ ಮಣೆ ಕೊರ್ಪಿನಕುಳು ಇತ್ತ್‌ಜೆರ್ ಆಂಡ. ರಾತ್ರೆ ಅಕುಳು ಮನ್ತಿ ವೇಷ, ಭಾಗತಿಕೆನ್ ಭಾರೀ ಮೆಚ್ಚೊಂದು ಆಟದ ಮನದಾನಿ ಬಯ್ಯಡ್, ನೆರೆಮನೆತಾಯನ್ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಬೆಂಚಿಡ್ ಕುಲ್ಲುದ್ ಬಚ್ಚಿರೆ ಪೂಲು ತಿನೊಂದು ವಿಮರ್ಶೆ ಮನ್ಪುನ ಕ್ರಮೊ ಆ ಕಾಲೊದ ಪುರಾಣ ಪ್ರಿಯೆರೆಗ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ದುಂಬುಡು ಆಟೊದಕುಳು ಬತ್ತ್‌ದೆರಂದ್ ಬಾಯಿಡ್ದ್ ಬಾಯಿಗ್ ಪ್ರಚಾರ ಮನ್ಪೆದೆರ್. ಬಯ್ಯಗ್ ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡೆಗ್ ಪೋದು 1/2 ಗಂಟೆ ಕೇಳಿ ಬೊಟ್ಪೆದೆರ್. ಆಯಿಕ್ ಅಬ್ಬರ್ತಾಳಂದ್‌ಲಾಪುದರುಂಡು. ರಂಗಸ್ಥಳೊಗು ಉಂತಿಬುಕ್ಕಲಾ ಅಂಚೆನೇ ಬೊಟ್ಟುನ ಕ್ರಮ ಉಂಡು.

ಪಿರಾಕ್‌ಡ್ ಆಟೊಡು, ಇತ್ತೆಡ್ದ್ ಜಾಸ್ತಿ. ಬಂಡ್‌ಬಪ್ಪರ್‌ದ ಬಂಡ್ಯಾಳೊಡೇ ಕತೆ ಶುರು ಆಪೆದ್‌ಂಡ್. ಕುಮಾರ ವಿಜಯೊದ ದೂರ್ವಾಸೆ ಬನ್ನಗನೆ ಕಿದ್ಕಿಲ್‌ದಡಿಟೊಂಜಿ ಪಜೆ ಪತೊಂದೇ ಬರೊಡು, ಬೊಕ್ಕ ಅಜಮುಖಿಗ್ ಒಂಜ ಆವೆರೆ ಬಲ್ಯತ್ತಾ? ರತಿಕಲ್ಯಾಣ ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಕಮಲ ಭೂಪನ ಕಾವಲ್ದಾಯೆ ಒರಿ ಮ್ಲೇಂಛನೆ ಆವೊಡು. ಆಯನ ಸೊಂಟೊಡು ಉಂಡ್ಯೆದ ಸೂಡಿ ಕಟೊನುನೆನ್ ತೂಂಡ ತೀರಾ ಅಸಭ್ಯತೆ. ಎಡ್ಡೆ ಮಡತ್ತನೊದ ಪೊಣ್ಣುಲೆನ್, ಆ ಕಾಲೊಡು ಆಟ ತೂವೆರೆ ಬುಡ್ಪುಜೆರ್. ಪಂಡ ಮದ್ಮಾಲಾತಿ (ಪ್ರಾಯೊಗು ಬತ್ತಿನ) ಪೊಣ್ಣುಲು, ಅಕ್ಲೆಗ್ ಮದ್ಮೆ ಆನೇಟ ಆಟೊಗು ಕಡಪುಡುನ ಕ್ರಮ ಇತ್ತ್‌ಜಿ. ಅಂಚಾದೆನಾ ದಾನ್ಯೊ ಆಟೊದ ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್ ಪಜೆ ಚೊಂಬು ಕೊರೊಂದಿತ್ತಿಜೆರ್. ಸಾಮಾಜಿಕ ಇನ್ಕಾರದ ನಡುಟು ಇರ್‌ಲ್ಡ್ ರಂಗತಲೊತ ರಾಜೆರಾದ್ ಮೆರೆಯಿನ ಕಲಾವಿದೆರ್, ಬೊಳ್ಪುಗು ಆವೂರುಡು ಉಂತಂದೆ ಬೇತೆ ಊರುಗು ಪೋಪೆದೆರ್.

ವಣಸ್‌ಪಡಿ, ದೊಂದಿಸಿಲಾಲ್‌ಗ್ ಎಣ್ಣೆ, ಎಲ್ಯ ಮಟ್ಟ್‌ದ ಖರ್ಚಿದ ವೀಳ್ಯ ಪಡೆದ್ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆದ ನಡುಟು ಸುರು ಆತಿನ ಈ ಕಲೆತ ಪೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯೊಂಜಿ ಕರಿನ 50 ವರ್ಷೊಡ್ದಿಂಚಿ ತೂವೊಂದುಲ್ಲ.

ಇತ್ತೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್ ಮಾನ್ಯತೆ ಉಂಡು, ಆರ್ಥಿಕವಾದ್ ದುಶ್ಚಟ ದಾಂತಿ ಕಲಾವಿದೆರ್ ಇಲ್ಲಾಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಕಾರ್‌ಬಾರ್‌ಡ್ ದಿನ ಗೆತೊಂದುಲ್ಲೆರ್. ಕರೆಂಟ್‌ದ ಬೊಳ್ಪೊಗು, ಎತ್ತರೊದ ರಂಗ ತಲೊಟು, ನಾಟಕ-ಸಿನೀಮಾದ ಒರೊಟೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಜನಕುಳೆ ಮನಸ್‌ನ್ ಒಯಿತೊಂದು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪಕ್‌ಡಿಕಟ್ಟ್‌ನ ಪುಂಡುವೇಶ

ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಕೋಲು ಕಿರೀಟ ಕಟ್ಟ್‌ನ ರಾಜವೇಶ ಪೀಠಿಕೆ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊದ ದುತ್ತೈತದ ವಿವರ

1	ಉಳದಗಲೆ	- ಅಬ್ಬರ ತೋಜರಾದ್ ಪಾಡುನ ಅಂಗಿಲು
2	ಮೇಲ್‌ದಗಲೆ	- ಕಪ್ಪು - ಪಚ್ಚೆ - ಕೆಂಪು - ಈ ಬಣ್ಣದ ವೆಲ್ವೆಟ್‌ಡ್ ಯಾ ಬಣ್ಣೊಡು ಪೊಲ್ದಿನ ಅಂಗಿ.
3	ಜಕೇಟ್	- ಮೇಲ್‌ದಗಲೆದ ಮಿತ್ತ್ ಪಾಡುನ ಜರಿ ಬತ್ತಿ ಅಂಗಿ
4	ಪುಂಡು ವೇಸದ ರವಕೆ	- ಪಕ್‌ಡಿ ಕಟ್ಟುನ ಏಸೊದ ಅಂಗಿ
5	ಬಾಳ್ ಮುಂಡು	- ಲಂಗದಲೆಕ್ಕನೆ ಅಡಿಕ್ ಕರೆಗೋಟು ಪೊಲ್ಲುದಿ ಪಟ್ಟಿ ಕೊರ್ತಿನ ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನ ಲಂಗ
6	ಸೋಗೊಳಿ	- ರಡ್ಡ್ ಕಡೆಟ್‌ಲ ಪಟ್ಟಿ ಗೋಟು ಪೊಲ್ಲುದಿನ ಶಾಲ್
7	ತುಂಡು ಸೋಗೊಲಿ	- ಪುಂಡು ವೇಶದ ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನವು.
8	ನೆರಿ	- ಜಕೇಟ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನವು
9	ದೇವಿನ ನೆರಿ	- ದೇವಿಗ್ ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನವು
10	ಉಳ ಚಡ್ಡಿ	- ಬಣ್ಣೊ ಪಾಡ್ಯರೆ ಕುಲ್ಲುನಗ ಪಾಡುನೊನ ಚಡ್ಡಿ
11	ಮೇಲ್ ಇಜಾರ್	- ಮೇಲ್‌ದ ಚಡ್ಡಿ
12	ಅಂಡ್	- ಕುಂಟುನು ದಪ್ಪೊಡು ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನು
13	ಜಟ್ಟಿ	- ಜಾರಂದಿಲೆಕ್ಕ ಎದ್‌ರ್ ಬಿಗಿತ್ ಕಟ್ಟುನ ಪಟ್ಟಿ
14	ವೀರಕಸೆ	- ಬಾಲ್‌ಮುಂಡು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಎದ್‌ರ್‌ಕಟ್ಟುನವು
15	ಉಲ್ಲನ್‌ಡಾಬು	- ಬೆತ್ತಡಿ ಕಟ್ಟುನವು
16	ಪಟ್ಟೀಸ್	- ಜರಿ ಪಟ್ಟೀಸ್, ಬೆತ್ತಡಿ ಕಟ್ಟುನವು
17	ಕಾರ್‌ಪಟ್ಟಿ	ಕಾರ್‌ಗ್ ಕಟ್ಟುನವು
18	ಸೊಂಟದ ಡಾಬು	} ಸೊಂಟೊಗು ಕಟ್ಟುನವು
19	ಎದೆ ಪದಕ	
20	ಅಡ್ಡಿಗೆ	ಕೆಕ್ಕಿಗೆ ಕಟ್ಟುನವು
22	ಸಪೂರ ಅಡ್ಡಿಗೆ	
23	ಬೆರಿಶಾಲ್	- ಬೆರಿ ತೋಜಂದಿನಂಗೆ ಕಟ್ಟುನವು
24	ಭುಜ ಕೀರ್ತಿ	- ಭುಜೊಕು ಕಟ್ಟುನವು

25 ತೊಲ್ಕಟ್ಟ್ - ತೋಳುಗು ಕಟ್ಟುನವು
26 ಕೈಕಟ್ಟ್ - ಕೈಕ್ ಕಟ್ಟುನವು
27 ಕೋಲು ಕಿರೀಟ - ರಾಜವೇಶೊಗು ತರೆಕ್ ಕಟ್ಟುನವು
28 ಕೆನ್ನೆಪ್ಪು - ಅಯಿತ ಒಟ್ಟುಗು ಕುತ್ತುನವು
29 ಕರ್ಣ ಪತ್ರ - ಕೆಬಿ ತೋಜಂದಿನಂಗೆ ಕಟ್ಟುನವು
30 ಉಲ್ಲನ್ ಮೀಸೆ
31 ಕೇಸರಿ - ತರೆತ ಬೆತ್ತಡಿಡ್ದ್ ಬೆರಿ ಮುಟ್ಟ ಉಪ್ಪುನ ಕಪ್ಪು ಜೊಂಕುಡು ತಯಾರ್ ಮನ್ತಿನವು.
32 ಗಡ್ಡ -
33 ತುರಾಯಿ - ತರೆಕ್ ಕಟ್ಟುನವು
34 ಮುಡಿ - ತರೆಕ್ ದೀಪುನವು
35 ಜಟೆ - ತರೆಜುಟ್ಟು
36 ಮುಂಗೈಸರಪೊಳಿ - ಕೈಕಟ್ಟ್‌ದೊಟ್ಟುಗು ಕಟ್ಟುನವು
37 ಗಗ್ಗರ - ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟರೆ ದುಂಬು ತಿಕ್ಕವುನ ಕಡಗ
38 ಭೀಮನ ಮುಡಿ (39) ಕಳಸೆ ಕಿರೀಟ
40 ಧರ್ಮರಾಯನ ಕಿರೀಟ (41) ಹನುಮಂತನ ಕಿರೀಟ
42 ದೊಂದಿ (ಸಿಲಾಲ್) (43) ಹಾಸ್ಯಗಾರನ ದುತ್ತೈತ

ಹಿಮ್ಮೇಳ

1 ಚೆಂಡೆ
2 ಮದ್ದಳೆ
3 ಶ್ರುತಿ
4 ಚಕ್ರತಾಳ
5 ಜಾಗಟೆ

ರಂಗಸ್ಥಳ

ಬಾರೀ ಪಿರಾಕ್‌ಡ್ ಪದ್ರಾಡ್ ಮೊಟ್ಟು ಅಗೆಲ ಪದ್ನಾಜಿ ಮೊಟ್ಟು ಉದ್ದ. ರಂಗ ಮಂಟಪೊಗು (ರಂಗಸ್ಥಳ) ಉದ್ದ ಅಗೆಲದಲೆಕ್ಕೊಗು ಒಂಜಿ ಶ್ಲೋಕ ಉಂಡು.

ಶ್ಲೋಕ

ಪಂಚಹಸ್ತೇನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ದಶಹಸ್ತೇನ ಉನ್ನತಮ್|
ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರ ಪ್ರಮಾಣೇನ ತಿಷ್ಠತೇ ರಂಗ ಮಂಟಪಮ್||

ಐನ್ ಮಾರ್ಪು ಅಗೆಲ ಆದುಪ್ಪೊವಡು. ಸಾದಾರಣ 14 ಅಡಿ ಅಗಲ ಆವು. ಪತ್ತ್ ಮಾರ್ಪು ಎತ್ತರ ಒಂಜಿ ಕೈತ ಮಾರ್ಪುದವೇ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಉಂದು ರಡ್ಡ್ ಕೈತ ಮಾರ್ಪುಡು ಜಾಸ್ತಿ ಆಪುಂಡು. (16 ಅಡಿತಾದ್ ಉದ್ದ 14 ಅಡಿ ಅಗಲ 12 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ರಂಗಸ್ಥಳ ಬೋಡಿತ್ತ್‌ಂಡ್) ದೇಗ್ ಪಂಡ ರಂಗಸ್ಥಳೊಡು 3 ಅಡಿತ ರಥ, ಅಯಿತ ಮಿತ್ತ್ ಉಂತುನ 6 ಅಡಿತ ಏಸ. ಕಿರೀಟ ಬುಕ್ಕ 3 ಅಡಿ ಮಿತ್ತ್ ರಂಗಸ್ಥಳೊತ ಚಪ್ಪರ ಬೋಡಂದ್ ಲೆಕ್ಕ ಪಾಡ್‌ದುಪ್ಪೊವಡು. ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ವಾ ಆಯೊಡು ಕೊರ್ತೆರಂದ್ ಗೊತ್ತುಜಿ.

ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊ

ಇರಾ ಸೋಮನಾಥೇಶ್ವರ ಮೇಳ ಕುಂಡಾವು ಇಂದೆತ ಯಜಮಾನ್ಯೆ ಕಲ್ಲಾಡಿ ಕೊರಗ ಶೆಟ್ರ್, ಆರೆನಮಗೆ "ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕದ ಸಭಾ ಮಂಗಳೂರು. ಈ ಮೇಳೊದ ಯಜಮಾನ್ಯೆ ಕಲ್ಲಾಡಿ, ದಿ| ವಿಠಲ ಶೆಟ್ರ್, ಟೆಂಟ್ ಮೇಳುಡು ಸುರೂಟು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಶುರು ಮನ್ಪಾಯಿನಕುಳು.

ಸುರೂತ ಟೆಂಟ್ ಮೇಳೊದ ಬ್ರಹ್ಮೆನೆ, ಕಲ್ಲಾಡಿ ಕೊರಗ ಶೆಟ್ರ್. ಕಲೆತ ಆರಾಧನೆಡೇ ಸೋಮನಾಥನ ಪಾದೊಸಂದ್ಯೆರ್.

ಶೃಂಗೇರಿಡ್ ಕುಂಡಾವು ಮೇಳದಕುಳು ಪಂದುಬೆಟ್ಟು ವೆಂಕಟ್ರಾಯೆರೆನ "ಬೈದರ್ಕಳ ಪ್ರತಾಪ" ಪನ್ಪಿ ಕನ್ನಡ ಪದೊತ ಪುರ್ಸಂಗೊನು "ಕೋಟಿ-ಚೆನ್ನಯ ಕಾಳಗ" ಪನ್ಪಿ ಪುದಾರ್‌ಡ್ ತುಳು ಅರ್ಥ ಸಂಭಾಷಣೆಡ್ ಸುರೂಟು ಗೊಬ್ಬೆರ್. ಅಯಿಡ್ದ್ ಬುಕ್ಕ "ಮಗನ ಮೇಳ" ಪಂದ್ ಪುದಾರ್ ಪಡೆಯಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳೊಡು ಕೋಟಿಚೆನ್ನಯೆ ಪುರ್ಸಂಗ ಮಾತ್ರ. ಅತ್ತಂದೆ, ನಂದೊಳಿಗೆ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರೆನ ಇತಿಹಾಸ, ಐತಿಹ್ಯ ಸಂಗ್ರಹೊಡು ಇತ್ತಿನ ಅಕ್ಕೆರಸು ಪೂಂಜೆದಿ ಪನ್ಪಿ ಸಿರಿನ ಕತೆ, ಬುಕ್ಕ ಕಾಂತಬಾರೆ, ಬೂದಬಾರೆ ಪನ್ಪಿ ಕತೆಳೆನ್ ಆಧಾರ ದೀವೊಂದು ನಾರಂಬಾಡಿ ದಿ| ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಶೆಟ್ರೆನ ಕವಿತೆಡ್ ತುಳುನಾಡ ಸಿರಿ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಕಾಂತಬಾರೆ ಬೂದ ಬಾರೆ ಪ್ರತಾಪ, ಪನ್ಪಿ ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬೆರ್. ಕುಡಲಡ್ ಶಾಶ್ವತವಾದ್ ಸೀನ್ ಸಿನೇರಿದ ಒಂಜಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾಭವನೊನು ಮುಳಿಪಾಡ್ದ್-ಸೋಗೆ-ತಗಡ್-ಅತ್ತರ್ ಕಟ್‌ದ್ ತಯಾರ್ ಮನ್ತ್‌ದ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಶುರುಮನ್ತೆರ್.

ಪುರಾಣ ಪುರ್ಸಂಗದಂಚೆನೆ ರಡ್ಡ್ ವಾರ ಮೂಜಿ ವಾರ ಮುಟ್ಟ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಪ್ರಯೋಗೊಲು ನಡತ್ಂಡ್. ಅಪಗ ತುಳುನಾಡ ಸಿರಿ, ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯೆ, ಕಾಂತ ಬಾರೆ ಬೂದ ಬಾರೆ, ಅಗೋಳಿ ಮಂಜಣ್ಣೆ, ಕೋಡ್ದಬ್ಬು ಬಾರಗ, ಉಂದು ಮಾತ ಮೆರೆವೊಂದು ಪುದರ್ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಕ್ರಮೇಣ ನೆಹರೂ ಮೈದಾನ್‌ದ ಈ ಶಾಶ್ವತ ಥಿಯೇಟರ್‌ನ್ ಗೆಪ್ಪು ಲೆಕ್ಕ ಆದ್, ತಿರುಗಾಟೊಗು ಕುಡ ಪಿದಾಡ್ಯೆರ್. ಕನ್ನಡ ಪದೊಟು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಳು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆವೆರೆ ಶುರು ಮನ್ತೊ. ದಳವಾಯಿ ದುಗ್ಗಣ್ಣ, ಬಿರ್ದ್‌ದ ಬೈರೆವೆರ್, ಸೊರ್ಕುದ ಸಿರಿಗಿಂಡ್ಯೆ, ಕಾಂತುಕಬೇದಿ, ಮಾಯಾ ಜುಮಾದಿ, ಪಂಜುರ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪ, ಜಾಲಕೊರತಿ, ಇಂಚೆನೆ ದುಂಬರಿದ್ ನಿಶಾನಿಗ್ ನೀರ್ ಹಾಕ್ಯೆರ್, ತುಳುವೆರ್ ತುಳು ಕತೆಕುಳೆನ್ ತೂದು ಮರ್ಲಿಯೆರ್. ಬೋಳಾರ್ ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ರ್ - ರಾಮದಾಸ ಸಾಮಗೆರ್ ಮಲ್ಪೆ, ಅರುವಕೊರಗಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಬಾಬು, ನಾರಂಬಾಡಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಶೆಟ್ರ್, ಅಳಿಕೆ ರಾಮಯ್ಯ ರೈ, ಪುಳಿಂಚರಾಮಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ. ಗುಂಪೆರಾಮಯ್ಯೆ, ಮಾಧವ ಶೆಟ್ಟಿ, ಮದ್ದಡ್ಕ ಗೋಪಾಲ ಶೆಟ್ಟಿ. ಮೂಡಬಿದಿರೆ ಕಿಟ್ಟು, ಮಿಜಾರು ಅಣ್ಣಪ್ಪ, ಮಂಕುಡೆ ಸಂಜೀವ ಶೆಟ್ಟಿ, ಕೋಳ್ಯೂರು ರಾಮಚಂದ್ರ ಮೊಕ್ಲೆ ಲೆಕ್ಕಂತಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಲಾವಿದೆರ್, ದಿ| ದಾಮೋದರ ಮಂಡೆಚ್ಚೆರೆ ಲೆಕ್ಕಂತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಗತೆರ್, ದಿ| ಕಲ್ಮಾಡಿ ವಿಠಲಶೆಟ್ರೆ ಲೆಕ್ಕಂತಿ ಯಜಮಾನೆರ್, ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಕೆಸರ್‌ಕಲ್ಲ್ ಪಾಡ್ದ್ ಕಲ್ಲ ಮಿತ್ತ್ ಇಲ್ಲ್ ಕಟ್‌ದ್ ಮೆರೆಯಿನಕುಳು. ಮೊಕುಳು ತುಳುವ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಪುಣ್ಯೊಲು ಪಂಡಲಾ ಹೆಚ್ಚಾವಂದ್.

ತುಳುಕು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪೊರ್ಲು ಕೊರಿನಕುಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳದಕುಳು, ಪೊರ್ಲುದ ಗತ್ತ್‌ದ ಅರ್ಥ ಪಾತೆರ್ದ್, ತೂಕೊ ಕಡಿಮೆ ಆವಂದಿ ಲೆಕ್ಕ ತೂವೊಂದು, ಗಾದೆ ಪಾತೆರೊನು ಬೆರಕೆ ಮನ್ತ್ ಬಿರ್ಸೆರ್ ಅಯಿಟಿತ್ತೆರ್. ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಜಾನಪದ ಕತೆಕುಳು ಬೂತಾರಾಧನೆದ ಕತೆಕುಳು ಇತಿಹಾಸ ಐತಿಹ್ಯ ಉಂದು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗ ಆದ್ ರಂಗತಲೊಟು ಜನಸಾಮಾನ್ಯೆರ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ವಿದ್ವಾಂಸೆರೆ ಮನಸ್‌ನ್‌ಲಾ ಗೆಂದ್ಂಡ್. ತುಳುಭಾಷೆಗ್ ಪ್ರಚಾರ ಬಿಲೆ ತಿಕ್ಕೆರೆ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಲೇ ಕಾರಣ ಉಂದು ಅಕ್ಷರಸ ಸತ್ಯ.

ಕನ್ನಡ ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆಯಿಲೆಕ್ಕನೇ ಕನ್ನಡೊ ಪದ್ಯೊಡು ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆದ್ ತುಳು ಆಟೊಗು ಅನುಮನ್ತ್ ಕೊರ್ತಿನ ಪುದಾರ್ದ ಕವಿಕುಳು ಇತ್ತೆರ್. ತುಳು ಭಾಷೆಡೆ ಸುರೂಟು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ರಚನೆ ಆಯಿನವು ಪೆರ್ವಡಿ ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತೆರೆಡ್ದ್. ಆರ್, ಪಂಚವಟಿ ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವೆರೆ ಕಾಳಗೊನು ತುಳುಕು ಭಾಷಾಂತರ ಮಂತೆರ್, ಆರ್ನ ತುಳುಭಾಷೆ ಭಾರೀ ಶುದ್ದ ಪಂದ್ ಪಣರೆ ಆಪುಜಿ ಅವು ಕುಡಲದ ತುಳು ಅತ್ತ್.

ಆರ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ಬೆರಣೆರೆ ತುಳುನೇಗಳಸ್‌ದುಪ್ಪೊಡು. ಅಂಚಾದ್ ಒಂತೆ ರಂಜನೆಗೆ ತೋಂದರೆ ಆಂಡಲಾ ಅಯಿಟ್ ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ದುಂಬುದ ಪುರ್ಸಂಗೊಡಿತ್ತಿ ನಂಗೆನೇ ದಿಂಜಾದೆರ್.

೧೮೮೭ನೇ ಇಸವಿಡ್ ತುಳು ಪಂಚವಟಿ ವಾಲಿ ಸುಗ್ರಿವೆರೆ ಕಾಳಗ ಪನ್ಪಿ ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆಯೆರ್‌ಗೆ. ಇನಿಕ್ ನೂತ ಪತ್ತ್ ವರ್ಸ ಆಂಡ್. ಇಟ್ಟೈಲ್ ಸೀಮೆದ ತುಳುಟು ಈ ಪುರ್ಸಂಗ ತಯಾರ್ ಮನ್ತ್‌ರ್.

ಪುರ್ಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಶೂರ್ಪನಖಿ ರಾವಣಡ ಪೋದು ದೂರು ಪನ್ನುನ ಪದ.

ರಾಗೊ - ಕಾಂಭೋಧಿ, ಜಂಪೆತಾಳ

ಅಣ್ಣ ದಾನೆಂದ್ ಪಣ್ಪುಣೆ ನಿಕ್ಕ್ ಬೋಡಾತೆ| ಎನ್ನ ಕೆಬಿ ಮಿರೆ ಮೂಂಕು ಪೋಂಡು.
ಪುಣ್ಯೊ ನಿಕ್ಳುತ್ತ್‌ಂಡ ಇಂಚಾವರಿದ್ಯಾಂಡ್| ಕಣ್ಣಾರೆ ತೂಯಾನೆ ಪೊರ್ಲು ||೧||
ಅಣ್ಣ ದಶರಥೆ ಪಣ್ಪಿ ಅರಸು ಒರಿಯಗ್ ಮೂಜಿ| ಪೊಣ್ಣುಗುಳು ನಾಲ್ಜೋಕುಳೆಟ್||
ಅಣ್ಣೆ ಪಣ್‌ಪ್ನಾಯೆ ರಾಮೆ ಮೆಗಿಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣೆ ರಾಮ| ಪೊಣ್ಣೊರ್ತಿ ಸೀತೆ ಪಣ್‌ಪ್ನಾಳ್||೨||

ಸೀತೆನ ವರ್ಣನೆ ಕೇಣ್ಣ್, ರಾವಣನ ಪದ

ರಾಗ ಸಾರಂಗ ಅಷ್ಟತಾಳೊ

ಅಂಚಿ ಪೊರ್ಲುತಾಳೊ | ರಾಮನ ಬುಡೆ|| ತ್ಯಂಚಿ ಪೊರ್ಲು ತಾಳೊ|| ಪಲ್ಲೊವಿ||
ಅಂಚಿ ಪೊರ್ಲುತಾಳೊ | ಎಂಚಾಳೆ ಮೆಯ್‌ಬಣ್ಣೋ ಇಂಚಾಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಟ|
ಎಂಚಾಂಡ್ಲ ಕೊಂಡರ್ವೆ | ಅಂಚಿ|| ಅ. ಪ. || ರಂಬೆ ಊರ್ವಶಿ ಮೇನಕೇ|
ಪಣ್ಬುನಾಕ್ಲೆನ್| ಪಿನ್ಬಾನೆ ಸೂರ್ಪನಕೀ|| ದುಂಬುತ ಬುಡೆತಿ ಮಾಂಡೋದರಿಡ್‌ತ್ ಪೊರ್ಲೊ|
ನಂಬ್ಯಾರ ತಿಕ್ಕು ಈ | ಪಣ್ಬಾನೊಪಣ್‌ತೂಕೊ|| ಅಂಚಿ || ೧ ||

ಮಾದ್ಯಮಾವತಿ ಅಷ್ಟತಾಳೊ

ಪಾತೆರೊ ಗಿಳಿತಲೆಕ್ಕೊ| ಆಳೆನಡಕ್ಕೆ | ಏತ್ ಕೊಂಡಾಟೊಬುಕ್ಕೊ||
ಈತ್ ಮಾಂತಲ ಏನ್ ತೂತೆ ತೂವಂದ್ನಾವು | ಏತ್ ಪೊರುಳೆಯಂದ್
ಈರ್ ಪನ್ಪರ್ ಬುಕ್ಕೊ||೧||

ಮಾರವಿ ಏಕತಾಳ

ತೂಯರೊಯೇ | ಈರ್| ತೂಯರೊಯೇ|| ಪ || ಬೊಳ್ಪು ಗಾಯೆರೆ ಗುಡ್ಡೆಡ್ತ್ ಬತ್ತ್ |
ತೀಯೆರೆಟ್ ನಲಿಪಿ ಮೃಗೊನು || ಅ ಪಲ್ಲವಿ ||
ಬಂಗಾರ್ ತವರ್ನೊಡು ಬಂಗಾರ್ ಮೈಸ|ರ್ವಾಂಗೊ ಪುಲ್ಲಿಪುಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೊಳಿ|ಬಂಗಾರ್ ತಕಾರ್ ಮೋರೆ | ಕಣ್ಣ್ ಕೆಬಿಕುಳು || ಓಂಗೊಣು ತೊಂಗೊಣ್‌ತ್‌ಪು| ಉಂಗುತ ಪರಿಮಳೊಟುತ| ತ್ತೊಂಗ ತೋಂಗ ತೈತೈಯೆಂದ್| ಪೋಂಗ್ ನಲ್ಪಿ ಮೃಗೊನು || ೧ ||
ಪೋಂಗು ನಲಿಪುನ ಉರೆ [ಕಂಜಿಲು ಪೀಂಕಣ್ ಕುತ್ತ ಮನ್ತ್‌ದ್ ಲಾಗ ಪಾಡ್‌ದ್ ನಲಿಪುನೆಕ್ ಪೋಂಗುನಿಂದ್ ತುಳು ಶಬ್ದ]

ವಾಲಿ ಸುಗ್ರೀವ ಕಾಳಗೊಡು ಪದ

ಮಾಧ್ಯಮಾವತಿ ಏಕತಾಳೊ

ಕಪಿರಾಯ ಎನ್ನ ಪಾತೆರೊನೊಂತೆ ಕೇಣ್ಣಾ| ಉಪಕಾರೊ ದಾನ್ಯಾಂ ಟೆನ್ನನ್ ನೆರ್ತ್ ಪಣ್ಣಾ|| ನಿಪುಣೆ ಈ ಕಪಿಕುಳೆ ಕುಲೊಟು ಮಲ್ಲಾಯೆ| ವಿಪರೀತೊ ಮಾಳ್ತ್ ಮಾಂತಲ ಪಿಂದ್‌ನಾಯೆ ||೧||
ತಿಗಲೆ ಸೊರ್ಕುಟು ಏರ್ಲ ಎದ್‌ರಿದ್ದಿಯೆಂದ್ | ಮೆಗಿ ಬುಡೆತಿನ್ ಪಾಡೊಂಣಾವು ಏನ್, ಪಿಂದ್|| ಪಗರೀನ್ ಬುಡುತೇನ್ ನಿಕ್ಕಿತ್ತಿ ಪಾಪೊ| ಬಿಗುತ ಕತ್ತಲೆಗ್ ಪೊತ್ತಯೆ ತೂಲ ದೀಪೊ||೨||
ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತೆರೆಡ್ದ್ ಬುಕ್ಕ ಬರೆಯಿನ ಬಡಕಬೈಲ್ ಪರಮೇಸ್ರಾಯೆರೆನ ಕಿಟ್ನರಾಜಿ ಪರ್ಸಂಗ, ಕೃಷ್ಣ ಸಂಧಾನದ ಅನುವಾದ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್

ರಾಗ - ಸುರುಟ ಏಕ

ಕೇಣ್‌ಲ ಪಾಂಚಾಲೆ| ಮೆದು ಮೈ| ಆನೆನಡಕೆದಾಳೆ|
ಆಯೆ ಮನ್ತಿನ ಪಾಪ| ಬೊಕ್ಕವು| ಆಯನಡೆಗೆ ಪೋಪ|
ಆಯಡ ಪೊಣೆಚಿಲ್| ದಾಯೆಗ್ ನಂಕಂ | ದಾಯ ಡೈನಗೆದ | ಮಾಯಂಚಿ ನಟ್ಟುವೆ|| ||

ಮಧು ಮಾಧವಿ ಏಕ

ಪರ್ದೇಸಿಲೆಗ್ ದೇಗ್ ಅರಸುಲೆಡಂಕ | ಪೊರ್ದುನಿ ಜಯಸಿರಿ ಅಕಲೆಗ ನಂಕ||
ಊರ್ದಾಸೆಗಾದ್ ಮೆಗ್ಯೆಲ್ಲೆಡ ಪುಣೆದ್ | ದೂರ್ದಾಯೆಕೇಣೊಡು ತೆರಿನಾಕಲೆಡ್‌ದ್||

ಅನುವಾದೊದ ಈ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು ಆಟ ಕೂಟೊಗು ಮುಟ್ಟ ಬತ್ತಿಜ. ಆಯಿನ್ ಸಲೇಸ್‌ಡ್ ಭಾಗತೆರೆಗ್ ಪಣಿಯರೆಗ್‌ಲಾ ಆಪೆಜಿ. ಅಂಚಾದ್ ಈ ತರ್ಜುಮೆದ ಕತೆನ್ ಪುರಾಣೊದ ಕನ್ನಡೊಡೆ ಗೊಬ್ಬುದು ತಯಾರಾಯಿನಕುಲು ತುಳುಟು ಪುರಾಣೊದ ಅರ್ಥ ಪಾತೆರ್ಯರೆ ನರ್ಗ್‌ದ್, ಈ ಪುರ್ಸಂಗ ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗ ಆಯಿಜಿಂದೇ ಪಣೊಲಿ. ಅಂಡ ತುಳುಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗದ ರಚನೆ ಒಂಜಿ ಆದಿತ್ತ್‌ನವು, ನಾಲ್ ನಾಲರೆ ದಶಕೊಡ್ದು ದುಂಬು ಆಧಾರೊನೇ ಆತ್‌ಂಡ್.

ನಾಲ್ ನಾಲರೆ ದಶಕೊಡ್ದು ದುಂಬು ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ನಡತ್‌ಂಡ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳೊಲು ಅರೆಜೀವೊಡುಪ್ಪುನ ಕಾಲೊಡು ಪುರಾಣ ಪುರ್ಸಂಗೊಡು, ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್ ಸಂಪಾದನೆ ಆಯಿಜಿ. ಮೇಳದ ಯಜಮಾನಗ್‌ಲ ಕಷ್ಟ ಆಂಡ್.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಲೆ ಗೊಬ್ಬುದು ತುಳುವೆರೆ ಮನಸ್ ಗೆಂದ್‌ದ್ ಮೇಳೊದ ಗಲ್ಲಾ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ದಿಂಜಿನಗ, ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸಂಪಾದನೆ ಆಂಡ್. ತುಳುಟು ನಾಟಕೊಲು, ಯಕ್ಷಗಾನ ಆಟೊಲು ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ಒರಿಪಾದ್ ಕೊರ್ಯರೆ ಕಾರಣ ಆಂಡ್. ಕೆಲವು ಸಾಹಿತಿಲು ತುಳುಟು ಬೂಕು ಬರೆಯೆರ್. ಕಬಿತೆಲು, ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು, ಜಾನಪದ ಕತೆಕುಲು ತುಳುಟು ಬರೆದ್ ಆಚ್ಚಿ ಮನ್ತೆರ್‌ಡಲಾ ಓದುನಕುಲು ಕಮ್ಮಿ ಆಯೆರ್. ಅಂಡ ಆಟೊಗು ಜನಕಡಿಮೆ ಆವಂದೆ ಹೆಚ್ಚ ಆವೊಂದೇ ಪೋಯೆರ್.

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗೊಗು ಸ್ವತಂತ್ರ ತುಳು ಕತೆಕ್ ತುಳುಟೇ ಪದ್ಯ ರಚನೆ ಮನ್ತ್‌ಧ್ ಸುರೂಟು ಪುದಾರ್ ಕೊನತಿನಾರ್ ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ. ಈ ಬಂಗಾಡಿದಾರೆನ ಪಟ್ಟದ ಪದ್ಮಲೆ, ಕಾಡ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು ಬಾರೀ ಬಿರ್ಸಟಿಕೆಡ್ ಮೆರೆಯೊ. ಸುಲಭ ಶೈಲ್‌ಡ್ ತುಳುಟು ಪದ ಬರೆದ್ ಭಾಗವತೆರೆಗ್ ಪೊರ್ಲುಡು, ಕಷ್ಟದಾಂತೆ ಪಣಿಯೆರೆ ಪುರ್ಸಂಗ ರಚನೆ ಮನ್ತೆರ್. ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿದ ರಂಗತಲೊಟು, ಕಂಗಿಲು ನಲಿಕೆನ್ ಸುರೂಟು ರಂಗ ತಲೊಕು ಕನತ್‌ದ್, ಜಾನಪದ ನಲಿಕೆಗ್ ಪೊಸ ರೂಪ ಕೊರ್ನಾರೇ ಕೆ. ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ. ಅಯಿಕ್ ಒಂಜಿ ತಾಳ ರಾಗದ ಓಗ ಕೊರ್ತೆರ್. ಕಾಡ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪನ್ಪಿ ಪುರ್ಸಂಗೊ ಪೋಯಿನಲ್ಪ ಜನೊ ಮರ್ಲ್‌ದ್ ಪೊಸತೊಂಜಿ ಕ್ರಾಂತಿನೇ ಮನ್ತ್‌ಂಡ್ ಈ ಪುರ್ಸಂಗೊನು ಪತ್ತ್ ಪತ್ತ್ ಸರ್ತಿ ತೂಯಿನಕುಲು ಇತ್ತೆಲಾ ಉಳ್ಳೆರ್. ಕತೆತ ಸಂಯೋಜನೆದ, ಬಿರ್ಸಟಿಕೆ ಬಂಗಾಡಿದಾರೆಗ್ ಉಂಡುಂಡ್ ತೆರಿಪಾಯೆರ್.

ಮೂಜಿದಶಕೊಡ್ದು ಇಂಚಪ್ಪ ಬತ್ತಿ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿನ ಕೆಲವು ಪುರ್ಸಂಗದ, ಸಾಹಿತ್ಯೊಲು :

ತುಳು ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತಿನಕುಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಯಿನ ಶ್ರವಣಾವಧಾನಿಲೆಗ್ ಇಂದೆತ ವಿಶೇಷತೆ ತೆರಿಯುಂಡು. ಈ ಭಾಷೆದ ಸ್ವರಾಕ್ಷರೊಡೆ ಲ್ ಬೊಕ್ಕ ವ್ ರಡ್ಡ್ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಉಪ್ಪು. ಅವು ಬೇತೆ ಭಾಷೆಡ್ ಇಜ್ಜಿ.

ಉದಾರ್ಮೆಗ್ : ಎನನ್ ಇರೆನ್ ಮಾತ ಲೈದೆರ್
ಇಂದೆಟ್ ಅಡಿಗುರ್ತ ಪಾಡಿನ ಅಕ್ಷರ ಶುದ್ಧ ವ್ಯಂಜನ ಅತ್ತ್
"ಅಳ್" ಪನ್ಪಿ ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಸೇರ್ದಿನವು, ಆಯಿಕ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂಜಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಲೆ ಉಂಡು.
ತುಳು ಭಾಷೆಡ್ ವ್ ಕಾರಲಾ ಅಂಚೆನೆ ಉಂಡು. ಎ ಬೊಕ್ಕ ವ್ ಈ ರಡ್ಡ್ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರಯುಕ್ತ ವ್ಯಂಜನ ಈ ರೀತಿಡ್ ಉಂಡು.

ಯಾನ್ ಪೋಪೆ ಆಯೆ ಪೋಪೆ
ಯಾನ್ ಬರ್ಪೆ ಆಯೆ ಬರ್ಪೆ

ತುಳುಟು ಎಂಕುಳು [ನಾವು] ನಿಕುಳು [ನೀವು] ಈ ರಡ್ಡ್ ಭಾಗದಕುಳು ಸೇರ್ದ್ ನಮ ಶಬ್ದ ತುಳುಟು ಮಾತ್ರ ಉಂಡು.
ಕನ್ನಡೊಡು ನಾನು ನೀವು ರಡ್ಡ್ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ. ಬೇತೆ ಇಜ್ಜಿ. ಉಂದುವೇ ತುಳುತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.
ಸುರೂತ ಪುರ್ಸಂಗ "ಪಟ್ಟದ ಪದ್ಮಲೆ"ದ ಪದ ಇಂಚ ಉಂಡು.

ರಾಗ ಸೌ ತ್ರಿವುಡೆ

ಮೆರೆಪಿ ತುಳುವೆರೆ ಭೂಮಿ ಗಟ್ಟದ | ಬರಿತ ಬೈಲಂಗಡಿದ ಸೀಮೆನ್ ||
ಅರಸು ಉಮ್ಮಣೆ ಆಳ್ವೆ ಕೀರ್ತಿನ್| ಒರಿಪದಾಯೆ||೧||

ಜಂಪೆತಾಳ

ಬತ್ತರಾ ಎನ್ನನಿಜ ಪುತ್ತೊಳಿ ಬಂಗಾರ್| ಮುತ್ತು ನಾಮಗೆ ಸೇಸು ಬುಕ್ಕ||
ಸುತ್ತು ಪಡಿಪಿರೆ ದಿಲ್ಲ್ ದಾರುನಾ ಮಗೆವೆಂಕು | ಬತ್ತರಾ ಮಗನಿಕುಳು ಇನಿಕ್||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಬಾಲೆಜಾಕೂ ಓಲ್ಲ ಪಾನಕ| ನೇಲ ಚೊಂಬುಡು ಕನಲ ದೊಂಬುಡು|
ಬಾಲೆಲೀರ್ವೆರ್ ಬತ್ತೆ ರಂದ್‌ದ್ ಪನ್ಪಿ ಪೊರ್ತುಡುಗೆ|| ಸೇಲೆ ದಿಂಜಿದಿ ಪೊಣ್ಣು ಗಿಂಡ್ಯೆಡ್ |ಕಾಳಿಪೆತ್ತದ ಪೇರ್ ಕಣತಳ್| ಮಾಲೆ ಅಬ್ಬೊಲಿ ಮುಡಿತಿ ಪೊಣ್ಣನ್‌ತೂಪೆರೆಕುಳಾನೀ ||೧||

ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪಕ

ದೇವೆರೆದ್‌ರ್ ಗೆಜ್ಜೆ ಸೇವೆ ಮನ್ಪುನ ಪೊಣ್ಣು| ತೂವೆರೆ ಪೊರ್ಲಾಳೆನಾಗು||
ದೇವದಾಸಿನಕುಲೊ ತಾಳಂದೆ ಪಣುವೆರ್| ದೇವೆಲೋಕೊದ ರಂಬೆ ತೂಂಡ||

ಬಲ್ಲಾಳನ ದಂಡ್ ಬರ್ಪಿ ವರ್ಣನೆ.

ಭಾಮಿನಿ

ಉಂಡು ಮಲ್ದಿನ ದೇವೆರೆನತರೆ| ತುಂಡು ಮಲ್ದಿನ ದೇವಗಣೊಕುಳ್|
ದಂಡ್ ಭೂಮಿಗ್ ಜೈದ್ ಬತ್ತಿನ ಲೆಕ್ಕ ಬಲ್ಲಾಳೇ|| ಮಂಡೆ ತಗ್ಗದ್
ಕಪ್ಪ ಕೊರ್ಪಿನ| ತುಂಡುರಾಯೆರೆ ತೂದು ಕೋಪೊಡು| ದಂಡ್ ಕೊನೊದಡೆ ಬರ್ಪಿ ಏಳ್ಯೊಡೆ
ಕಾಮ ಬಂಗರಸು||೧ ||
ಪುಡದಿ ಭೂಮಿಡ್ ಧೂಳು ರಾಪುನ| ಕಡಲ್ ಉರ್ಕುನ ಲೆಕ್ಕ ತೋಜುಗೆ|
ಕುಡರಿ ಕತ್ತಿನ್ ಬಿಲ್ಲ್ ಪಗರಿನ್ ಪತ್‌ದ್ ಕೊಂಬುರಿತ್ೕ || ನಡತ್ ಬರ್ಪಿನ ದಂಡ್ ಬಾಕ್ಯರ್ | ಕಡತ್ ಬನ್ನಗ ಬಂಗರಾಯೆರ್| ತಡೆಯೆರಲ್ಪನೆ ಬಲ್ಲಕುಳೆಡನೆ ಪಂಡೆರಿಂಚಂದೇ ||೨||

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಪದ್ಯೊದ ಲೆಕ್ಕನೆ ಅಯಿಕ್ ಅರ್ಥ ಪಾತೆರುನ ಎಡ್ಡೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಲಾವಿದೆರೆಡ ಬೋಡು. ದುಂಬುದ ಕಲಾವಿದೆರೆನ ಬಾಯಿಡ್ ಬೀದಿದ ತುಳು ಖಂಡಿತಾ ಬರೊಂದಿತ್ತ್‌ಜಿ. ಪಾಡ್ದನೊದ ಮೂಲೊಡು ಬತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ತುಳುನೇ ಪಾತೆರ್ಯೆರೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮನ್ತ್‌ಂಡ, ತುಳುತ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೊರ್ಲುಡಾಪುಂಡು ಪಡ್ಡಾಯಿ ಗಟ್ಟದ ತಿರ್ತ್ ಉಪ್ಪಿನ ಬೈಲಂಗಡಿ ಸೀಮೆದ ಅಧಿಕಾರೊನು ಕೈಕೊಂದು, ಉಮ್ಮಣ್ಣ ಬಲ್ಲಾಳೆ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುಡು ಮೂಲ ವಂಶೊದಕ್ಲೆ ಸೀಮೆನ್ ಆಳೊಂದು ಬತ್ತೆ. ಪನ್ಪಿ ವಿಚಾರ ಮಾತ್ರ ಪದ್ಯೊಡು ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕವಿನ ಚಿತ್ತೊ ತೆರಿದ್ ಅಯಿನ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮನ್ಪುನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಕಲಾವಿದಗ್ ಬೋಡು. ಬಡಕಾಯಿ ಬಸರೂರುಡ್ದು ತೆನ್ಕಾಯಿ ಚಂದ್ರ ಗಿರಿ ತುದೆ ಮುಟ್ಟ, ತುಳುನಾಡ್‌ಂದ್ ಪುದರ್ ಕೀರ್ತಿಡ್ ಮೆರೆಯಿ ಈ ಭೂಮಿಡ್ ಜಿನಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅರಸು ಬಲ್ಲಾಕುಳು ಆಳೊಂದು ಬತ್ತಿನ ವಿಚಾರೊನು ಪೀಠಿಕೆಡ್ ಪಂಡ್‌ದ್, ಮೂಲವಂಶೊದ ಆಳುವಿಕೆದ ತುಳುವೆರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗ್ ಒತ್ತು ಕೊರ್ಪಿ ಪೀಠಿಕೆದ ಅರ್ಥ, ಅಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಶೆಟ್ರ್ ಪೊರ್ಲ್ಡು ಪಣ್ಪೆದೆರ್.

ಪುರಾಣದ ತುಳು ಪ್ರುರ್ಸಂಗೊದ ಸಾಹಿತ್ಯೊಲು :

"ಭೀಷ್ಮಗ್ ಪಗರಿ ಮಂಚ" ಪ್ರುರ್ಸಂಗೊದ ಒಂಜಿಪದ್ಯ, ಕೃಷ್ಣೆ ಅರ್ಜುನಗ್ ಕೌರವನ ದಂಡ್ ದಳಾಯಿತರೆನ್ ತೂಪಾದ್ ಪಣ್ಪೆ;

ಕಾಂಬೋಧಿ ಝಂಪೆ

ಬಿರುವಿದ್ಯೆ ಕಲ್ಪಾಯಿ ಗುರು ನಿನ್ನ ಪೆರಿಯಮ್ಮೆ| ಪರಬೆ ಭೀಷ್ಮನೆ ಪಿಜ್ಜೆ ತೂಲ|
ಪೆರಿಯಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲುಯ| ನಂಟೆ ಪೊದ್ದೆರ್ ಮಾಂತ| ಸರಿಯಾದ್ ಎದ್‌ರಾತೆರಲ್ಪ ||೧||
ನಿನ್ನ ಬಂಧುಲು ಪಗೆಟ್ ಉಂತುದೆರ್ ತರೆಕಡ್ತ್| ಮಣ್ಣ್‌ನುಂದೆನ್ ಪಡೆಲ ಇತ್ತೆ||
ಕಣ್ಣೆದ್‌ರ್ ತೋಜಾವು ತಂಕೊನುಯ ತೂವೊಡಿನಿ| ಕಿನ್ಯತ್ತ್ ಸಂಗತ್ಯುಂದಿತ್ತೆ ||೨||

ಅಪಗ ಅರ್ಜುನೆ ಬಿರುಜಾದ್ ಉಂತುವೆ ಇಂದೆನ್ ತೂದು ಕೃಷ್ಣೆ ಪನ್ಪೆ

ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕ

ಪಗರಿ ಬೂರಿಜಿ ನಿಕ್ಕ್ ಜತ್ತಿಜಿ ನೆತ್ತೆರ್| ಪಗೆನೆದ್‌ರ್‌ಡ್ ಎತೆ ಬುಡ್ಪ||
ತಿಗಲೆಡಿತ್ತಿನ ಕೈಪೆ ಒಂಚಿ ಪೋಂಡುಯ ಪಾರ್ಥ| ರಗಳೆಯಾಂಡ್‌ಯ ನಿನ್ನ ಕತೆನೆ ||೧

ಕಡೇಕ್ ಕಿಷ್ಣೆ ಪನ್ಪೆ

ಕಾಬೊಂಧಿ ಜಂಪೆ

ಉಂಡು ಮನ್ಪುನ ಯಾನೆ, ಕಡೆಕಂತ್ಯ ಎನ್ನ ಕೈ|ಟುಂಡು ಈ ಕೆರ್‍ಯರೆಗ್ ಉಂಡಾ|| ಪಂಡ ನಂಬುಜ ತೆರಿಲ ಪರತತ್ವ ಸಾರೊನುಯ| ದಿಂಡ್‌ಡಿನಿ ತೂಲಪ್ಪ ಎನನೆ||೧||

ಇಂಚ ಪಂಡ್‌ದ್ ಅರ್ಜುನಗ್ ವಿಶ್ವ ರೂಪ ತೋಜಾಯೆ. ಅಂಕೊದ ಕಲೊಟು ಭೀಷ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಂಡೊಗು ಪಗರಿ ಬುಡ್ಡು ಚಕ್ರ ಪತ್ತಾನಗ ಕೃಷ್ಣನ ಕೋಪೊಗು ಭೀಷ್ಮೆ ಇಂಚಂದ್ ಪನ್ಪೆ.

ಮಧುಮಾಧವಿ-ಏಕ

ಸಿರಿದೇಯಿ ಕಂಡನಿ ಕೇಣೆಪಾತೊರೊನು|ಕೆರಿಯರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮನ್ತರ ಎನನ್|| ಎನ್ನ ನಾಲಿನ್ ಕುದ್ಪು ಸಂಗತಿಗಾಸ್‌ರ| ಈರ್ನ ಚಕ್ರೊನು ಪತ್ತ್ ಬತ್ತರೆ ಎದ್‌ರ್|| ಕಣ್ಣೆದ್‌ರ್‌ಡ್ ಮೊಕುಳೆನಲಡಯಿನ್ ತೂಪು| ಚೆನ್ನ ತರೆನ್ ಗೆಪ್ಪಿ ಪುಣ್ಯವುಂದೆನ್ನ||೧||

ಮುಳಿ ಕಡ್ಡಿ ತುಂಡರಿ ಪರೆಯೀರ್ ಕುಡರಿನ್| ಛಲೊಟಿತ್ತೆ ಪತ್ಯೆರೆ ತೆಲಿಕೆ ಬರ್ಪುಂಡೆ|| ಕಳೆಲ ಚಕ್ರೊನು ಬುಡ್ಡು ಈರ್‍ನ ಭಕ್ತನತರೆ| ನೆಲಪತ್ತುಜಿಯೆ ದೇವ ಉಂದು ಸತ್ಯಪ್ಪ ||೧||

ಭೀಷ್ಮ ಪರ್ವೊಡು ಕಡೇತ ದಿನ ಪಾಂಡವೆರೆನ್, ಭೀಷ್ಮನ ಕಾರ್ ಪತ್ತ್‌ದ್, ಮೊಕ್ಲೆನ್? ಕಾಪೊಡಂದೆ ಕೇನ್ನಗ ಕೃಷ್ಣನ ತೂದು ತೆಲಿಪುವೆ.

ಭಾಮಿನಿ

ಕಾಯೊ ಬೋಡಯೆ ಇರೆಗ್ ಜೋಕುಳೆ|ಕಾಯ ಬುಡ್ಪಯೆ ದೊಕ್ಕೆ ಬೂರಡ್|
ಮಾಯ ಮೋಕೆದ ಸುಳಿಟ್ ಬೂರುದು ನರಕುಜೇನಪ್ಪ|| ದಾಯೆ ಬದ್ಕ್‌ದ ಬಯಕೆ ಎಂಕ|
ನ್ನಾಯ ಬೊರ್ಚಿಸಿಕಂಡಿನೆದ್‌ರ್‌ಡ್| ಜಾಯೆ ಬಿರುಸತ್ಯಂದ್ ಕಡಪುಡುದಾಂಡ್ ಗಂಗೆಮಗೆ ||೧||

ಸ್ವತಂತ್ರ ತುಳುಕತೆ ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ

ರಾಗ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ತ್ರಿವುಡೆ

ಕುಡರಿದಕ್ಕ್‌ದ್ ಉಂಡು ಮಲ್ದಿನ | ಕಡಲಬರಿ ಕಟ್ಪಾಡಿ ಬೂಡುನು|| ನಡಪುಡಿಯೆ ಬೊಮಣ್ಣೆ ಪೊರ್ಲುಡು | ಬಡೆಕಯಿಡ್‌ಗೆ ||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಪಗರಿ ಬುಡ್ಪಿನ ಬಿರ್ಸೆ ಗಂಗೆನ| ಮಗನ ಪುಳ್ಪಿನ, ದಾನ ಧರ್ಮೊಡು|
ಪಗೆಲ್‌ರಾಯನ ಮಗೆನೆ ರೂಪೊಡು ಮನ್ಮಥನೆಕೇಣಿ|| ನಗೊಟು
ಬಡಕಾಯ್ಪಿದ ಕುಬೇರೆಗೆ| ಬಿಗಟು ಚಂದ್ರೆಲ ಸತ್ಯೊಡಾಯೆನೆ| ಲಗುಟು
ನಡಪಿನ ಚಂದ್ರಮತಿಖಂಡಿನಿಯೆ ತಾನಾದ್||೧||

ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಷ್ಟತಾಳ

ಉದಯಬಲ್ಲಾಕುಳೆ ಹಿರಿಯರಸೆತಿಯಾಯಿ| ಮದನಕಿನ್ನೆನೆ ಪೆದ್ದ್‌ದ್||
ಉದಯಪುರೊನುಬೆಳಗಾಯೆರ್ ದೇವೆರ್| ಉದಗಿಂಚಿ ಅಯಿಸಿರೊಗು||೧||

ಕಾಬೊಂಧಿ - ಜಂಪೆ

ತೆರಿಯಳಾ ಬೊಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮರಿಸುನಿತಿ ಲೆಕ್ಕಾಳ್| ತರೆದೆರ್ತ್ ತೂವಳಾ ಪುರೊನು|| ಹಿರಿಯ ರಾಣಿಲ ಪೆದ್ದ್‌ದಮರ್ ಜೋಕುಳೆನೊಟ್ಟು| ಬರುವಳ್‌ಗೆ ಹಾಳಾಂಡ್ ಕಾರ್ಯ||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಲೆತ್ತ್ ಮಂತ್ರಿಡ ಪಂಡೊಳಾಳ್‌ಲ|ಲೆತ್ತ ಬರ್ಪೆರೆ ಪೋಪ ಕಿನ್ಯೆನ್| ಬತ್ತ್ ಪೊಗ್ಗೆರೆ ಬಲ್ಲಿ

ಇಡೆನಿಜವಾದ್ ಈ ಎಂಕ್|| ಇತ್ತೆ ಸಾಯೊನೆ ಕೊರೊಡು ಎಲ್ಲೆಲ| ಮಸ್ತ್ ಯೋಚನೆ ಮನ್ತ್ ಕಾರ್ಯೊಗು| ಬಿತ್ತ್ ಪಾಡ್‌ಯ ಮದನ ಕಿನ್ಯೆಲ ಬರ್ಪುನವೆ ಬೊರ್ಚಿ||೧||

ರಾಗ - ಸೌತ್ರಿವುಡೆ

ಮಲ್ಲಕಾಪುದ ಮಲೆತ ಜನೊಕುಳೆ| ಗುಳ್ಳೆ ನಾಗುರ್ಕಾರೆ ಮೈಂದೆಗೆ||
ಇಲ್ಲ್ ಬುಡ್ದುಲ ಬರುವೆ ಬೋಂಟೆಗ್| ಕಲ್ಲ ಮಲೆಟ್||೧||

ರಾಗ ಕಾಂಬೋಧಿ ಜಂಪೆ

ಅರಸುಕುಲೊಟು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರೆರುದುತಿನಲೆಕ್ಕ| ಮೆರೆವೊಂದು ಎರ್ಮಾಳ್ ಸೀಮೆ||
ದರಮನೆಟ್ ಎನ್ನಯ್ಯೆ ಹೊನ್ನಯ್ಯೆರೊಂಜಿ ದಿನ| ಬಿರ್‌ಸ್‌ಡ್‌ಲ ಪಂಡೆರಕುಳಾನಿ||೧||

ಸುರುಟ ಏಕ

ಬತ್ತಳ್‌ನೀರ್‌ಗ್‌ಲ| ಬಯ್ಯದ| ಪೊರ್ತುಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಲ|| ಜತ್ತ್‌ದ್ ತುದೆಕಾ| ನೀರ್‌ನ್ ಮುರ್ಕುದ್| ದೆರ್ತ್‌ದ್ ಕಡ್ಯನ್ ದೀಪಳ್ ದಡ್ಡ್‌ಡ್||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಕೆದುತ ತಾಮರೆ ಅರಳುನಗತಾ| ನುದಿತ್ ಬರ್ಪಿನ ಪಗೆಲ್‌ರಾಯೆನ|
ಮದಪುನೆಂಚೀ ಪೊಣ್ಣು ಮೋನೆದ ಕಾಂತಿ ಚಂದ್ರನವೇ||
ಪುದೆತ್ ಯೋಗೊದ ಕುಂಟೆಡ್‌ಲತೂ| ಕುದೆಟ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಪೊತ್ತು ನಗರುಸಿ| ಕುದಿತ
ತಪಸ್‌ನ್ ಹಾಳ್ ಮನ್ಪುನ ರಂಭೆ ನಾಮೊಳು||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಸಾರಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುನಾಯನ| ಬೀರೆ ಮಗನ್‌ಲ ಕೆರ್ತಿನಾಯನ|
ದಾರೆದರಸೆದಿ ಯಾಳೆನ್‌ಲ ಕೊನ ದೀತಿನಾಯನವೇ||
ಊರು ಪೊತ್ತದಿ ನಾಯನಮ್ಮನ್| ಬಾರಿ ಕಾತೊಂದುಳ್ಳೆ ತಿನರೆಗ್|
ಏರ್? ಈ ಕೇಣುವಯ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪಂಡೊಳಪಗಾಳೇ||೧||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ _ ಅಷ್ಟತಾಳ

ಗತಿದಾಂತಿ ಲೆಕ್ಕಾಂಡ್, ನಮ್ಮ ಬಾಳುವೆ ಯಿನಿ| ಅಣ್ಣಕೇಣೆ|| ಎನ್ನ ಮತಿಯೆ ತತ್ತ್‌ದ್ ಪೋಂಡು ಅಪವಾದ ಬತ್ತ್‌ದ್| ಅಣ್ಣಕೇಣೆ||೧||
ಅಪ್ಪೆ ಮೋನೆನ್ ತೂಪಿ ಭಾಗ್ಯ ನಂಕ್‌ಲ ಓಂಡು| ಅಣ್ಣ ಕೇಣೇ| ಮೋಕೆ|
ದಪ್ಪಾಜಿ ತಾಂಕ್‌ದ್ ಕೈ ಬುಡಿಯೆರ್ ಇನಿ| ಅಣ್ಣಕೇಣೆ||೨||

ನಾಗ ಸಂಪಿಗೆ ಪನ್ಪಿ ಪರ್ಸಂಗೊಡು ಕೊರಗೆರೆ ನೃತ್ಯೊನು ಬಂಗಾಡಿದಾರ್ ಕಲಾವಿದೆರೆಡನೆ ಪೊರ್ಲುದ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೊರ್ದು ಗೊಬ್ಬಾಯೆರ್ ಈ ಜಾನಪದ ಪದ್ಯ ಆರೇರಚನೆ ಮನ್ತಿನವು ಅಯಿಟ್ ಕೊರಗೆರೆ ಜೀವನದ ಪೊರ್ಲು ತಿರ್ಲ್‌ಡ್ ಉಂಡು.

ಕೊರಗನಲಿಕೆ

ಮೂಲೊಡಿತ್ತಿ ಚಿಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ| ಚತ್ತೊಡಾಂಡ್ ಪಯ್ಯೆರೆ| ಚತ್ತೊಡಿತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಚಿಟ್ಟಿ ಕಾಡ್‌ಡಾಂಡ್ ಪಯ್ಯೆರ್||೧||

ಕಾಡ್‌ಡಾಂಡ್ ನಮ್ಮ ಕೊಟ್ಟ | ಚಪ್ಪು ಕಟ್ಯ ಚೊಂಟೊಗು||
ಚಪ್ಪು ಕಟ್ಯ ಚೊಂಟೊಗಪ್ಪ| ಕರಿಯಕಲ್ಲ ಕಾಡ್‌ದೇ||
ಕರಿಯಕಲ್ಲ ಕಾಡ್‌ಡಿತ್ತೆ| ಅಂಡೆಕಟ್ಟಿಕೊರಗೆರ್|| ಅಂಡೆಕಟ್ಟಿ
ಕೊರಗೆರಪ್ಪ| ಕುರತಿಲಂದೇ ಪಂಡೆರಾ||೧
ಕುರತಿಲಂದೇ ಪಂಡೆರಪ್ಪ| ಬಿರುಪತ್ತಿ ಬೀರೆರ್||
ಬೀರದಡ್ಡೆ ಜೈತೊಂದೆ ಬತ್ತೆರೊರುಂಕು ದಾಂಟ್ಯೆರ್||೨
ಬತ್ತಿರೊರುಂಕು ದಾಂಟ್ಯೆರಯ್ಯ| ಪೊತ್ತುಚೂನು
ಪಾಡ್ಯೆರ|| ಪೊತ್ತು ಬೀರಿಲಕ್ಕ್‌ದಾಂಡ್| ಇತ್ತಿ ಮಾಚೊ ದೊರ್ತೆರ||೩
ಪಯ್ಯೆರೆಗ್ ಕೊರ್ಯೆರಪ್ಪ|ದೆಯ್ಯೊ ಮಲೆಟ್‌ನಂಬ್ಯೆರ್|
ದೆಯ್ಯೊ ಮಲೆಟ್ ನಂಬ್ಯೆರಕುಳು| ಕೊರಗೆರಂದೆಬಾರ್ಯೆರ||೪

ಅಂಚನೆ ಬಂಗಾರ್ ಕೇದಗೆ ಪನ್ಪಿ ಪಸಂಗೊದ ಪದ್ಯ ಉಂದು

ರಾಗ - ಸೌ ತ್ರಿವುಡೆ

ಒಚ್ಚಿಗೆತ್ತಳ್ ಮುಂಡ ಕುಂಕುಮ| ಬೆಚ್ಚೊಡಪಗನೆ ರವಕೆ ಪರ್ತಳ್||

ರಚ್ಚಣೆನೆ ಏರೆಂಕ್ ಪಂಡ್‌ದ್| ಮಚ್ಚರೊಡುಯೆ||೧||

ಅಪವಾದ ಪಾಡ್ಯೆರೆಗಾಸ್‌ರ ಪೊನ್ನೊರ್ತಿ ಮನ್ತಿನ ನಾಟಕೊದ ಪದ್ಯ ಉಂದು. ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ವಿಶೇಷ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇಜ್ಜಿಡಲಾ ಭಾವನೆ ಉಂಡು. ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆನಗ ಕತೆನ್ ಸರಿಯಾದ್ ಮುಡೆದ್ ತೂಕೊಗು ಕುಂದೆಲ್ ದಾಂತೆ ಜನೊಕುಳೆನ ಎದ್‌ರ್‌ಗ್, ಆಟೊಗೊಬ್ಬೆರೆ ದೀಂಡ ಜನಖಂಡಿತಾ ಮೆಚ್ಚುವೆರ್.

"ಬೊಳ್ಳಿ ಗಿಂಡೆ"

ಪನ್ಪಿ ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ನಾಗಮಂಡಲದ ದೃಶ್ಯೊನು ಬಂಗಾಡಿದಾರ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್ ನಾಗನ್ ನಂಬಿನ ಸಂಸಾರೊದ ಪುರ್ಸಂಗೊ ಬೊಳ್ಳಿ ಗಿಂಡ್ಯೆ, ಜಾನಪದ ಕಲಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರೊದ ನಾಗಮಂಡಲೊನು ಆ ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ಕೊನೆತೆರ್. ಸಂಕಯಕೊಂಡೆ ತನ್ನ ಕಡೇತ ಕಾಲೊಡು ಕುಷ್ಮ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಬರ್ಪಿ ಸಂದರ್ಭೊದ ಪದ್ಯ.

ರಾಗ - ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕ

ಯಾನ್ ಮನ್ತಿನ ಕರ್ಮ ಯಾನ್ ತಿನೊಡುಯಿನಿ | ದಾನೆ ಮನ್ಪುನ ನಂಬಿನಕುಳು|| ಕಾರ್ಣ ಲಾಯೆರ್ ಎಂಕ್ ಈ ಗತಿ ಬರ್‍ಯೆರೆ| ಹೀನೆ ಎಂಕೀ ಬಾಳ್ವೆ ಬೋಡ||೨|| ಪರತಿ ಮಂಗಣೆಗಾದ್ ಪರವನ್ ಕೆರ್ಪಾಯೆ| ಪೊರುಳುದ ಮದಿರಾಗೆಗಾನಿ|| ತಿರ್‌ಗ್ ತಿನ್ಪುನ ಹೆಡ್ಡ ಕೆಕ್ಕಿಗ್ ಕಟ್ಟಾಯೆ| ಕರುಣೆದಾಂತಿನ ಕೆಂಗುಡೇನ್||೨||

ಶರಷಟ್ಪದಿ

ನಲಿಪುವ ಮಸಣೊಡು| ಕುಲೆಕುಳು ಕೊಳ್ಳಿಡ್|
ಉಳೆವುನ ಬೀರಿನ್ ತೂದಾಯೆ||
ತೆಲಿಪುನ ತೆಲಿಕೆಡ್| ಮಲೆವುನ ರಣೊಕುಳೆ|
ಛಳಿಯೇರ್‌ದ್ ನಡುಗುವೆ ಕೊಂಡೆ ||೧||

ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪುರ್ಸಂಗ ರಚನೆಡ್ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ರಚನೆ ಒಂಜಿ ಸಾಹಸ, ಕನ್ನಡೊಡೆ ಪದ ಪಣೊಂದಿತ್ತಿನ ಭಾಗವತೆರ್, ಉಂದು ಒಂಜಿ ಸವಾಲ್ ಆಂಡಲಾ, ದಿ|ದಾಮೋಧರ ಮಡೆಚ್ಚೆರ್, ಪಟ್ಟದ ಪದ್ಮಲೆಗ್ ತುಳುಟು ಪದ್ಯ ಬರೆನಗ ಸರಳ ತುಳುಟು ಬರೆಯಿನೆಡ್ಡಾವರೆ ಭಾರೀ ಕುಸಿಟ್ ಪಂಡೆರ್, ಬೊಕ್ಕ ಯಶಸ್ವಿಲಾ ಆಯೆರ್, ಪದ್ಯಾಣ ಗಣಪತಿ ಭಟ್ರ್ ಕನ್ನಡ ದಾರಾಂಡಲಾ ತುಳುತ ಪದ್ಯ ಪೊರ್ಲುಡು ಪಂಡೆರ್, ಇಲ್ಲಡ್ ಕನ್ನಡೊನೆ ಪಾತೆರೊಂದಿತ್ತಿ ಅಗರಿ ರಘುರಾಮ ಭಾಗವತೆರ್, ಕುಬಣೂರು ಶ್ರೀಧರರಾಯೆರ್, ದಿನೇಶ ಅಮ್ಮಣ್ಣಾಯೆರ್, ಮೊಕುಳು ತುಳುತ ಭಾಗತಿಕೆನ್ ಎಡ್ಡೆ ರೀತಿಡ್ ಮನ್ತಿನಕುಳು. ಇನಿಕ್‌ಲ ತುಳುಪದ ಪಣ್ಪಿ ಪೊಸ ಭಾಗತೆರ್ನಕುಳು ಉಳ್ಳೆರ್. ತುಳು ಭಾಷೆದ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಮನ್ಪುನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದಿತ್ತ್‌ನ ಕಲಾವಿದೆ ಪುಳಿಂಚ ರಾಮಯ್ಯೆ ಆರ್ ಇತ್ತೆ ಸೊರ್ಗೊಸಂದ್‌ದೆರ್. ಆರೆನ ತುಳು ಭಾಷೆ, ಭಾರೀ ಪೊರ್ಲು. ಜಾನಪದ ರಂಗ್‌ದೆಚ್ಚಿಡ್ ಗಾದೆದೊಟ್ಟುಗು ಪಾತೆರುನ (ತಮಾಷೆದ) ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರೊ ಜನೊಕುಳುಗೆ ಭಾರೀ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಆತ್‌ಂಡ್. ತುಳುಟು ಬಡಕಬೈಲ್ ಪರಮೇಸ್ರಾಯೆರೆನ ಕಿಟ್ನರಾಜ ಪುರ್ಸಂಗೊ, ದೇರಂಬಳ ತ್ಯಾಂಪಣ್ಣ ಶೆಟ್ರೆನ ಪಂಚವಟಿ ಪುರ್ಸಂಗ, ಕೆಮ್ತೂರು ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ರೆನ ಅಂಗದ ರಾಜಿ

ಪುರ್ಸಂಗ, ಕಿನ್ನಿ ಮಜಲ್ ಈಶ್ವರ ಭಟ್ರೆನ ತುಳು ಸೇತು ಬಂಧೊ, ನಡುವಳಚ್ಚಿಲ್ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆನ ರಾವಣ ಮೋಕ್ಷ, ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿನ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತ ಅತಿಕಾಯೆ, ಉಂದುವೇ ಸಾದಿಡ್ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಳು ರಚನೆ ಆಂಡ್. ಪಂದುಬೆಟ್ಟುದ ವೆಂಕಟರಾಯೆರ್ ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯ ಪುರ್ಸಂಗೊನು ಕನ್ನಡೊಡು ಬರೆಯೆರ್‌ಡಲ ದಿಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಪುರ್ಸಂಗ ತುಳು ಅರ್ಥೊಡು ಪುದರ್ ಕೊನತ್‌ಂಡ್. ಆ ಕಾಲೊಡು ಬೋಳಾರ್ ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಯಾಲೆನ ಕೋಟಿನ ಪಾತೆರ ಇತ್ತೆಗ್‌ಲ ತುಳುವೆರ್ ನೆಂಪು ದೀವೊಡಾಯಿನ. ಬುಕ್ಕ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರೆ ಕತೆ, ನಾರಾಂಬಾಡಿ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಶೆಟ್ರೆನ ರಚನೆ, ಕೋಡ್ದಬ್ಬುಬಾರಗ, ತುಳುನಾಡಸಿರಿ ದೇವು ಪೂಂಜ ಪ್ರತಾಪ, ಕಾಂತಬಾರೆ ಬೂದಬಾರೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಲಾದ್ ಪುದರ್ ಕೀರ್ತಿ ಕೊನತಿನವು. ಆಂಡ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ತುಳು ಅರ್ಥೊಡು ಮೆರಗ್ ಕೊರ್ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗೊಡು ರಡ್ಡ್‌ನೆ ತಲೆಮಾರ್‌ಡ್, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಬುಕ್ಕ ಜಾನಪದ ಐತಿಹ್ಯ ಪರ್ಸಂಗ ಬರೆಯಿನ ಕವಿ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಂದೇ ಪಣೊಲಿ. ಅಜಿಪೊ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ರಂಗಭೂಮಿಡ್ ಕೀರ್ತಿ ಕೊನತ್‌ಂಡ್ ಬುಕ್ಕ ಅಜಿಪ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು ಕಾಲಾವದಿದ ಪ್ರಯೋಗದವು, ಬುಕ್ಕ ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣ ಮನ್ತಿನವು, ನಲ್ಪ ಕನ್ನಡ ಪುರ್ಸಂಗ ಆರ್ ಬರೆತೆರ್. ಪೌರಾಣಿಕ ಪುರ್ಸಂಗಲಾ ಬರೆತೆರ್. ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಳು ಆರೆನ ಪ್ರಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನದ ನೆಂಪು ಸಂಚಿಕೆ "ಪನಿಯಾರ" ಇಂದೆಟ್ ಬರೆತೆರ್.

ಪಟ್ಟದ ಪೆರುಮಳೆ ಪನ್ಪಿ ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ನಾಗ ಬೆಮ್ಮೆರ್ ಕಾಂಜವ ಕೀಂಜವಿ ಪಕ್ಕಿಲೆನ್ ಉಂಡು ಮನ್ಪುನ, ಲೋಕೊ ವ್ಯವಹಾರದಂಗೆ ಆ ಪಕ್ಕಿಲು ಕಂಡನಿ ಬೊಡೆದಿ ಆಪಿನ, ಸುರೂತ ತೆತ್ತಿನ ಬೆಮ್ಮೆರೆಗ್ ಅರ್ಪಣೆ ಮನ್ಪೆರೆ ಪೋಪುನ. ಆ ತೆತ್ತಿ ಪಾದೆಕಲ್ಲ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಬೂರುನ, ತೆತ್ತಿ ಪುಡಾದ್ ಬೊಂಡು ಬೂರ್ನಲ್ಪ ಮಣ್ಣ್ ಮಯಿಕಂದ ಅರಮನೆ, ಆದ್ ಗಿಂಡೆ ಗಿಳಿರಾಮಕ್ಕೆಲಾ, ಓಡು ಬೂರಿನಲ್ಪ ಕಂಚಿ ಕಡಂದ ಅರಮನೆ ಆದ್ ಏಕರಸ ಸಾಲ್ಯೆರ್‌ಲ, ಉದಿಪನ ಆಯೆರ್. ಅಕುಳೆಡ್ದ್ ಪುಟ್ಟಿನಾಯೆನೇ ಪೆರುಮಾಳು ಬಲ್ಲಾಳೆ. ಈ ಪೆರುಮಾಳು ಬಲ್ಲಾಳೆನೆ ಪಡುಮಲೆತ ಅರಸು ಆದ್, ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯೆರೆನ ತಾಂಕಿನ ಪೆರುಮಳನ ಚರಿತ್ರೆನೆ "ಪಟ್ಟದ ಪೆರುಮಳೆ" ಕತೆ. ಸಂದಿದ ಆಧಾರೊಡು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಡ್ ಮುಡೆಯಿನ ಬಂಗಾಡಿನ ಈ ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ಸುರೂಟು ಕಾಂಜವ ಕೀಂಜವಿಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಒಂಜಿರೂಪಕೊಡು ನಲಿಕೆ, ಪರಕೆ, ನಾಗಬೆಮ್ಮೆರೆ ಅನುಗ್ರಹ ಉಂದುನ್ ವಿಶೇಷವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳೊದಕುಳು ತೋಜಾಯೆರ್ ಇಂದೆಕ್ ಆರೆನವೇ ನಿರ್ದೇಶನ. ಆರೇ ಬರೆಯಿನ ಸಿರಿಕಿಷ್ಣೆ ಚಂದಪಾಲಿ ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಒಂಜಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಂದು.

ರಾಗ - ಮಧುಮಾಧವಿ ತ್ರಿವುಡೆ

ಎಣ್ಣೆದರಿಯದ ಪೊರ್ಲುಮಿರೆ ನಿಜ| ಪೊಣ್ಣು ಸಗ್ಮಾಳಡಿಕುಳುಯೆ ಕೇ||
ನ್ಯನ್ನ ಮನಸ್‌ನ್ ಪನ್ಪೆ ಕೆದುಟುಲ| ಎಣ್ಣ್ ದೇನ್‌ಯೆ ನೀಂದರೆ||೧||

"ಗಾಂಡೀವ ಬಿರುವೆ" ಪುರ್ಸಂಗೊಡು

ರಾಗ - ದೇಶಿ ಅಷ್ಟತಾಳ

ಅರಸು ಕೌರವ ಈಯೆನ| ನಾಚಿಕೆದಾಂತೆ| ಬಿರ್‌ಸಾಟಿಕೆಲ ಉಂದೆನ||
ತರೆ ತಗ್ಗದಯದೇಗ್? ಪುಟ್ಟಿಯ ಭೂಮಿಡ್| ಕುರುಡರಸುನಬುಡೆದಿನ ಜವ್ವನೊನು ತಗ್ಗ| ವರೆ ಮರ್ಯಾದಿಯೆದಾಂತೆ ಬದ್ಕ್‌ದ ಪಂಡೆಯೀ| ಪಿರಪೋಲ ನಡಪಂದ್ ತೊರ್ತ್‌ನೂಕುವೆ ನಾಯೆ||೧||

ಇಂಚ ಪುರ್ಸಂಗದ ಸಾಹಿತ್ಯೊಲೆನ್ ತುಳುಕುಕೊನ ಬತ್ತಿ ಕವಿನಕುಳು ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪೆರ್ಮೆದ ಕೀರ್ತಿಗ್ ಕಾರಣ ಆತೆರ್.

"ಗಂಗುಗೊಲ್ಲೆದಿ" ಪನ್ಪಿ ಜಾನಪದ ಪುರ್ಸಂಗದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯೊಳು

ಓಹೊಹೋ... ಓಹೊಹೋ... ಲೇಲೇಲೆಲಾ
ಬೊಳ್ಳಿ ಗುಡ್ಡೆದ ಸತ್ಯ ಬೊಲ್ಪಾಂಡೆ ಬಂಟ|
ಮೆಲ್ಲನೆ ದುಡಿಬೊಟ್ಟು ಮಲ್ಲಯ್ಯ||
ಮೆಲ್ಲನೆ ದುಡಿಬೊಟ್ಟು ಮಾಯೊದ ದಡಿಮೊಟ್ಟು|
ಇಲ್ಲಾಡೆ ಈಸರೆ ಉಳ್ಳೆಂದ್‌ಗಾ||
ಲೇಲೆಲಾ ಲೇಲೆಲಾ ||೧||
ಮೂಲೊಡಿತ್ತಿನ ಸಿಟ್ಟಿ, ಕಾಲಚಕ್ರದ ದಿಟ್ಟಿ|
ವೇಳ್ಯೊಡು ಲಾಂಡಿತ್ತೆ ತೂವೊನುಯ|
ಏಳ್ಯೊಡೆ ತೂವೊನು ಚೋಲಿತ್ತೆ ಇಜ್ಜೀಗ|
ಪಾಳ್ಯೊಡೆ ನಲಿಪುನ ಚುಳ್ಳೆಲೊಗಾ|೨

-ಏಕತಾಳ

ಸಿಂಗರಾದೆ ಪಿದಡ್‌ದಾಂಡೆ| ಮಂಗ ಚೊಡ್ಡುದಾಳ್ ಪಂದ್|| ಅಂಗ್‌ಸಾದೆ ಪೋಪೆ ಚೋಮೆ| ರಂಗ್‌ಕೂಳಿಡ್||೧||
ಪೀಂಚಿಲಪಗ ಬಾರಿಕೊಸಿಟ್| ಸಾಂಚ ಮದ್ಮಲಂದೆ ತಾನ್| ಅಂಚಿ ಬತ್ತಿ ಸೀರೆ ತುತುದು ಅಂಚಪೋಪಳ್||೨||

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಸಿರಿಭಾಗ್ಯದ ಪೊರ್ಲುಗ ಪೊಂಜೊವು ಈರೇರ್|ತೆರಿಯೊನಿ ದುಡಿಬೊಟ್ಟು ಚೋಮೆ||
ನಿರೆತಬುಳ್ಳೇಲೊಗಂದೆ ಪೋದಿತ್ತೆ ಕೇಣ್ಲೆಪ್ಪೆ| ಒರಿಪೀಂಚಿಲುಗುಕಂಡನ್ನೆನ್||೧||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ-ತ್ರಿವುಡೆ

ಪೊರುಳು ದಿಂಜಿದಿ ಕಡಲ ಕುದುರೆಡೆ| ಮೆರೆಪಿ ದೋರಕೆಡಾನಿಕಿಷ್ಣೆನೆ||
ಅರಸಿಭಾಮೆನ ಮೋನೆಕುಂದುದಿ| ಪೊರುತುತೆರಿಯೆ||

ಸುರುಟಿ ಏಕ

ಸತ್ರಾಜಿತ ಬಾಲೇ| ಭಾಮೆಗೆ| ಸತ್ಯದ ಒಯ್ಮಾಲೆ|| ಸತ್ಯೊಡೆ ತೆರಿತೆಯ|
ಅರ್ತಿದ ಗಿಳಿನಿಡೆ| ಗಿತ್ತೆನೆ ತರ್ಪವೆ| ಪೊರ್ತುಗಡು ಕುರಗಡ||೧||

ಕಾಂಬೋಧಿ ಜಂಪೆ

ಕರಿಕಿಷ್ಣ ಈದೇವೆ ರಂದೆನ್ಯ, ಬಲದಾಂತಿ| ಮರಿರಕ್ಕ ಸೆರೆಕೆರ್ದ್ ಮೆರೆಯ||
ಪರುವತೊದ ಮಾಂಟೆದುಳ ಯಿಡೆ ಕುಲ್ದು ದೆರ್ತೆಂದ್| ತೆರಿಪಾಯ
ಪೊಂಕುರ್ಪೊಡುಂಬೆರೆಗ್||೧||

ತ್ರಿವುಡೆ

ಗೋಪಸುಂದರೆ ಗಂಗೆ ಭಾಮೆನ| ರಾಪಿಗಿಳಿನ್‌ಲ ಲೆತ್ತ್ ಪತ್ತ್‌ದ್|| ತೂಪೊ
ಳಯಿತವೆ ಪೊರ್ಲುಗ ಗಾನಿಯೆ| ತಾಪಬೇಜರ ಕಳವೆರೆ| ಬೋಡುಲಂದ್||೧||

ಏಕತಾಳ

ಬಾರಿಬಿರ್ಸೆಕಳುವೆ ಕಿಟ್ಣೆ | ಪೂರಪುಗರು ಕತೆನೆ ತೆರಿತೆ|| ಜೋರುಬೊರ್ಚಿ,
ನಡಪು ವಾಂಟೆ | ಕಾರ್ ಪೊಲಿಪುವೆ||೧||

ರೂಪಕ

ಕುರಿಪೋತಿ ಕುಂಬುಡೊ ಈ ತೆಟ್ಟ್ ತಾರಾಯಿ| ಬಿರ್‌ಸಾಟಿ ಕೆನೆ ಬೊರ್ಚಿನಡಪು||
ಬೆರೆಕಿತ್ತಿ ಕುಂಟಿ ಮೈ ಪುದಸೂಡಿ ಪತ್ತಾವೆ| ಪರಬುಂದು ಎನ್ನನ ಮಂಗ||೧||

ರೂಪಕ

ದೃಢಲಾಂಡ್ ಮನಸ್‌ಗ್ ಕಬ್ಬಿದಿ ಅಜ್ಞಾನ| ಬುಡುಪಾದೆ ಬುಡಿಯೆರ್ ಈರ್||
ಕಡಲಾಸಿಗೆತಪುಣ್ಯ ಕಡಲೀರ್ ಕೈ ಎನ್ನ|ಬುಡಡೆಯ ಲೆತಪೋಲೆಬಟ್ಟು||೧

ಭಾಮಿನಿ

ಬಜ್ಜೆಯಿದ ಒರುವಾದ್ ಬರ್ಪೆಯೆ| ಸಜ್ಜನೆರೆಶರಣನವೆ ಒಟ್ಟುಗು|
ಇಜ್ಜಿ ಬೇತೊಂಜಾಶೆ ಮೋಕ್ಷದ ನಿಧಿಯೆ ಓ ಕಿಷ್ಣ||

ಭಾಮಿನಿ

ಈರೆ ಜಗತ್‌ದ ಪುಣ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೇ| ಈರೆ ಉದಿಪುಯೆ, ಈರೆ ತಾಂಕುನ|
ರೀರೆ ಅಂತ್ಯದ ಕಾಲ ಮೂರ್ತಿಯೆ ಕಾಪು ಲೆನನಂದ್||

ಬೀರಮೊಗೇರೆ ಪುರ್ಸಂಗದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯೊಳು

ಕೃಷ್ಣೆ

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರತ್ರಿವುಡೆ

ರಾಜಿಪಂಚಾತಿಕೆನೆ ಪೊಲ್ಲಿದ್| ರಾಜೆಕೌರವೆ ಮರಣ ಬಯಕ್‌ದ್| ರಾಜಿವಾಕ್ಷೆನೆ ಕುಂತಿ ದೇವಿಡ| ವ್ಯಾಜಪನ್ಪೆ||೧||

ಅಷ್ಟತಾಳ

ಮಾಮಿಕೇಣೊಡುಯೀರೆ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಪಾಲಿಜ್ಜಿ| ಭೂಮಿಡ್ ಪಂದಿನಿಕ್|| ಸಾಮಜ ಪುರೊ ತಾಯೆರಾಜಿನೆ ಪೊಲ್ತಾಂಡ್| ಸೀಮೆದಾಸೆನ್ ಬುಡ್ಪರ||೧||
ಮಲೆಟೇನ್ ಪೆದ್ದಿಯೆ ಮಲೆಮತ್ತೆ ಸೊಡುಸುತ್ಯೆ| ನಿಲೆದಾಂತಿ ಬಾಲೆಲೆಗ್|| ಛಲೊಟಿತ್ತೆ ಸೀಮೆನ್ ಕೊರಿಜೆ ಅಂಕೊಗೆ ಬೂಳ್ಯ| ನಳಿನಾಕ್ಷ ಕನತದೇಗ್||೨||

ತ್ರಿವುಡೆ

ಸತ್ಯಧರ್ಮೊಗೆ ಗೇಲ್ಡ್ ಮಾಲೆಯೆ| ಇತ್ತೆ ಮನ ಬೇಜರಿತ್ ಕುರಗಡೆ||
ಪೊರ್ತುಡೆಲ್ಲೆನೆ ಗೆತೊನಿ ಪಗರಿದ| ಶರ್ತಮಗಟ||೧||

ಕರ್ಣೆ

ತ್ರಿವುಡೆ

ಕೊರಿನ ನುಪ್ಪುದ ರುಣೊಕೆ ಅಂಕೊನು| ಅರಸು ನಿಚ್ಚಯ ಮನ್ತ್‌ದೆಂಕಿನಿ|| ಬಿರ್‌ಸ್ ತೋಜಾವು ಕಾರ್ಯೊಲಂದ್‌ದೆ| ಬಿರ್‌ಸೆಕರ್ಣೆ ||೧||

ಜಂಪೆತಾಳ

ಹರಿಬರ್ಪಿ ತಾದಿಡುಂತುದೆ ಬೀರೆ ಕರ್ಣೆಂದ್|ಬೆರಿಪೂಜಿದಾಯಡನೆ ಪಂಡೆ||
ಒರಿಬೀರೆನೇಸರ್‌ದ ಶಕ್ತಿ ರಾಮಗೆ ಎಣೆತ| ಸಿರಿವಂತೆ ಈ ಸತ್ಯ ಕರ್ಣ||೧||

రూపక

ದಾನೆ ನಿನ್ನಂತರ್ಯ ಪಣ್ ಕಿಷ್ಣ ಪುಗರೊಂದು | ಜಾಣತಿಕೆದ ನುಡಿ ಪಣ್ಪ|| ಹೀನಕುಲೊತ
ಎಂಕ್ ಮಾನ್ಯತೆ ದಾಂತೆನೆ| ಸ್ಥಾನೊನು ಕೊರ್ತೆ ಕೌರವೆಯ||೧||

ಜಂಪೆ

ಪೊಣ್ಣು ಕುಂತಿಗೀ ಸೂರ್ಯ ಮಂತ್ರೊಡೆ ಪುಟ್ಯ| ಕರ್ಣ ಗಂಗೆಡೆ ಬುಡಿಯೊಳಾನಿ||
ಗಣ್ಯೆ ರಾಧೇಯೆ ಮಗನಂಗೆ ತೂಯೆಯ ಸ್ಥಾನ| ಕಣ್ಣ್‌ದ್‌ರ್‌ಡಾರಾಯೆ ಕೊರ್ಯೆ||೧||
ನ್ಯಾಯೊಡೀ ಕುರುಕುಲೊಕೆ ರಾಯೆ ಮೆಗ್ಯಡಿಕುಳೆನ| ಸಾಯೊಡಾ ಪಟ್ಟ ಏರೊಡುಯ||
ದಾಯೆ ಕೌರವಡಪ್ಪ ಅಂಕೊದಾಸೆಯ ಬರೊಡು| ಆಯತೊಡು ಬಾಳ್ಯರೆಗ್
ಈಯೆ||೧||

ರೂಪಕ

ಲೆತ್ತ್ ಮರ್ಯಾದಿನ್ ಕೊರ್ದೆನ್ನ ತಾಂಕಿನ| ಸತ್ಯೊನೆ ಮದಪಾಯೆ ಕಿಷ್ಣ||
ಅರ್ತಿದ ಕೌರವಗಾದೆ ಜೀವೊನು ಕೊರ್ಪೆ| ಕರ್ತವ್ಯ ಯೆಂಕುಂಡು ತೆರಿಲ||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಶಂಕರನ ವೋ ಭಾವಯೆಲ್ಲೆದ| ಅಂಕೊಡೆನ್ನವೆ ಬಿರ್ಸ್‌ತೂಪಯ|
ಸಂಕಟೊನು ಮನ್ಪುಜಯ ನಿನ್ನ್ವೆರೆನ್ ಕೆರ್ದೇನ್||
ರುಂಕವುಜಿದೇವೆರೆಡ ನಿಷ್ಠುರ| ಸಂಕಪಾಶನ ಬೊರ್ಚಿ ಜಾಗ್‌ನ್|
ಎಂಕೆ ಕೊರುಯೀ ಪಾದ ತಾಮರೆ ಡಂದೆ ಪಂಡೊನುವೆ||೧||

ತ್ರಿವುಡೆ

ಒರಿಯೆ ಕರ್ಣೆನೆ ಪಾಂಡು ಬಾಲೆಲೆ| ಒರಿತ್ ಧರ್ಮೊದ ಸೂತ್ರ ದುಳಯಿಡೆ|
ಒರಿದ್ ಮೆರೆವೊಡು ಬರ್ಪೆ ಪಂಡ್‌ದೆ| ಹರಿಯೆ ಅಗತೆ||೧||
ಸೂರ್ಯಗರ್ಭೊನು ಕೊರ್ಪು ಪೊರ್ತುಡು| ಸೂರ್ಯನವೆದನಿಕೇಣು ಅಪ್ಪೆಗ್|
ಕಾರ್ಯಗೀಪಾತೆರೊನು ಕೊರ್ಯಡ| ಕಾರ್ಯತೆಟ್ಟು ||೨||

ತೂಯೆ ತನ್ನಪ್ಪೆರೆನ ಕಾರ್‌ಗ್| ಆಯೆ ಬೂರ್ನಗ ಅರ್ಕ್ ಪತ್ತ್‌ದ್|
ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಉಂತ್ಯಳಪಗನೆ| ನ್ಯಾಯ ತೆರಿದ್ ||೩||
ಗಂಗೆ ಬುಡುಕೊರಿ ಬಾಲೆ ಕರ್ಣೆನೆ| ಅಂಗ್‌ಡಿನಿಸಿಕ್ಕೊಂದೆ ಬದ್ಕಡ| ಅಂಗಲಪುಡೇನಿತ್ತೆ ಬತ್ತ್‌ದೆ
ರಂಗ್‌ದಾದ ||೪||

ರೂಪಕ

ಮಲ್ಲಮಗೆನೆ ಯಾನ್ ಎಲ್ಯಾದೆ ಬದ್ಕೊಂದು| ಕುಳ್ಳಿಯೆ ಕೌರವ ನಲ್ಪ||
ಪೊರ್ಲಾವು ಲೋಕನಿಂದನೆ ಮನದೀಂಡನೆ| ಎಲ್ಲೆಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬೋಡಪ್ಪೆ||೧||

ಭಾಮಿನಿ

ಪಣಡೆ ಕೌರವಗೆದ್‌ರ್ ಉಂತ್ಯರ| ಮನಸ್ ತೆಟ್ಟವಡೆನ್ನ ಅಪ್ಪೆರೆ|
ಘನತಿಕೆದ ನುಡಿ ಒರಿತ್ ಬದ್ಕುವೆ ಇರೆನ ಮನದಾದ||
ಚಣೊಟು ಪಣ್ಪಳ್ ಬುಡಿನ ಪಗರಿಡೆ| ಮನೊನು ಮನ್ಪಡ ನೋಟಬದಲ್‌ಗೆ| ರುಣೊನು
ಬೂಟುಯ ಪಾತೆರೊನು ಒರಿಪಾದೆ ಓ ಬಾಲೆ||೧||

ರೂಪಕ

ಸಿರಿಕಿಟ್ನನವೆಕಪಟೊದ ನಿಲೆ ತೆರಿಯೊಂಡೆ| ಕೊರಿಯೆತನ್ನಪ್ಪೆಗ್ ಭಾಷೆ||
ಕುರುಭೂಮಿಡೇನೊರಿ ಒರಿಪೊಡು ಕೀರ್ತಿಂದೆ|ಬಿರುಪೂಜೆ ಗಾದಾನಿ ಪೋಪೆ||೧||

ಪುರ್ಸಂಗ ಕರ್ತೆರೆಡ್ ಪೊಳಲಿದ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಕಾರಂತೆರ್ಲ ಒರಿಯಾದ್ ಉಳ್ಳೆರ್ ಆರ್ 17 ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆಯೆರ್ ಆರೆನ ಪರ್ಸಂಗೊಳೆಡ್ ಸತ್ಯದಪ್ಪೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಡ್ ತುಳು ಪದ್ಯೊಳೆನ್ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್

ಸಾಂಗತ್ಯ ರೂಪಕ

ಮಾನ ಕಾತರ್ ಈರ್ ಜ್ಞಾನವಂತೆರ್ ಯೇರ್| ಕೇಣುವೆ ಕೈ ಮುಗಿದ್ ಯಾನ್||
ಮೋನೆ ತೂನಗ ಅರಸು ಮಗಲೆಕ್ಕ ತೋಜ್ಬರೆ| ದಾನೆ ಬತ್ತರ್ ಇಂಚಿ ಪನ್ಲೆ||

ಮಾಜಂದಿಕುಂಕುಮ ಪನ್ಪಿ ಪರ್ಸಂಗೊಡು ಒರಿ ಚಾರಕೆ ರಾಜಗ್ ಪೊಸ ಸುದ್ದಿ ಪನ್ಪಿ ಸಂದರ್ಭೊದ ಪದ

ಬೇಹಾಗ್ ಏಕ

ಗುಟ್ಟುದ ಸಂಗತಿ ತೆರಿಯೆರೆ ಎನ್ನನ್| ಗಟ್ಟೊಗು ಕಡಪುಡಿಯೆರೆ ಈರ್
ಕಟ್ಟುವೆ ಸಿರಿಗಿರಿ ಕಾಡ್‌ಡ್ ಬೈರೆಯೆ| ಗಟ್ಟಡ್ ದೇವಸ್ಥಾನೊನುಯೇ||೧||

ಧರ್ಮಧಾರೆ ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಪದ್ಯ

ತ್ರಿವುಡೆ

ವಜ್ರದುಂಗಿಲ ಪತ್ತ್ ಬಿರೆಲ್‌ಗ್| ಗೆಜ್ಜೆ ಕಾರ್‌ಗ್ ಕಟ್ಯಳ್| ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆ ದೀದ್ ಬತ್ತೊಳು ಲಜ್ಜೆಡಾಳ್||೧||

ಬೊಟ್ಟಿಕೆರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜೆರ್ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆತಿನ ಒರಿ ಭಾಗ್ವತೆರ್. ದಳವಾಯಿ ಮುದ್ದಣೆ, ಪಟ್ಟದ ಕತ್ತಿ ಬಂಗಾರ್ದ ಗೆಜ್ಜೆ, ಗರುಡ ಕೇಂಜವೆ, ನಲ್ಕೆದನಾಗಿ, ಇಂದುವೆ ಆ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು **ಧರ್ಮಚಾವಡಿ ಪುರ್ಸಂಗದ ಪದ**

ತ್ರಿವುಡೆ

ಪಗೆಲರಸೆ ಪಡ್ಡಯಿಡ್ ಉದಿತ್‌ದ್| ಜಗೊಟು ಕಕ್ಕೆಲು ಬೊಲ್ಪು ಆಂಡಲ|ತಿಗಲೆ
ತಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರ್ಪೆ ಪಾತೆರ| ಮಗನ ಲೆಕೊನೆ||೧||

ಗರುಡ ಕೇಂಜವ ಪುರ್ಸಂಗದ ಪದ

ನರಮನಿನ ಬಾಳುವೆನೆ ಮಚ್ಚರ| ತರೆನಿಲಿಕೆ ಪಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಕುರೆಯಂ|
ಗರೆಕಿದಾಂತಿನ ಮೋಸ ದಾಟೊದ ಕಳೊನು ಮಲ್ತಲ್ಪ|| ಒರೊಗು ನೆಗೆತ್‌ದ್
ಚಣೊಟು ಮಾಜುನ| ಮರಿಯಲದ ಮಿಂಚೆಂಚನಂಚನೆ| ಪೆರ್‌ಮೆ ಒರ್ತ್‌ದ್
ಮೂರ್ತಿದೊರುವಾಯ್ನರೆಗ್ ಕೈ ಮುಗಿವೆ||೧||

ತಾರನಾಥ ಬಲ್ಯಾಯೆರೆನ ಪರಕೆದ ಪಿಂಗಾರ ಪುರ್ಸಂಗದ ಪದ

ಭಾಮಿನಿ

ರುದ್ರ ನಾಯಕಿಯಾಳ್ ರುದ್ರನ | ರುದ್ರನಾಟಕೊಡಾನಿ ಬತ್ತಳ್| ರುದ್ರ ಭೂಮಿಡ್ ತನ್ನ ಕರ್ಲ್‌ದ ಕೊಡಿನ್ ನೆನೆತೊಂದು|| ರುದ್ರ ರಾತ್ರೆಡ್ ರಾಣಿ ಜೆತ್ತ್‌ದ್| ರುದ್ರ ನಿದ್ರೆಡ್ ಉಪ್ಪುನಗಲಾ| ರುದ್ರ ಸರ್ಪನೆ ಬತ್ತ್‌ದಾಳೆನ ಜೂವ ಗೆತ್ತ್‌ಂಡ್||೧||

ದೇವೆರೆಗ್ ಅರ್ಪಣೆ ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಪದ

ಭೈರವಿ|ಜಂಪೆ

ಮುರಮಾರಿಯದುಕುಲೊತ| ದೊರೆಯೀರ್ ಎಂಕುಂಡು | ಗುರುಸಾಪೊ
ಬೋಯಿಮಗೆ| ಬರೊಡೆಂಚ ಯಾನ್||೧||

ಸಿದ್ದಕಟ್ಟೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶೆಟ್ರನ ಪುರ್ಸಂಗೊ ಆಯಿನಿ ಗುರುಕಾನಿಕೆದ ಒಂಜಿಪದ್ಯ

ಭಾಮಿನಿ

ಹಿರಿತನೊಟು ಈ ಬ್ರಹ್ಮನಮ್ಮೆಗೆ| ಸಿರಿಟ್ ಸಿರಿದೇವಿಗ್‌ಗೆ ಕಂಡನಿ|
ಕರುಂಬು ಬಿರುವೆನೆ ನಿನ್ನ ಮಗೆ ನನ ಗುರು ತನೊಟು ತೂಂಡ||
ಗುರುಲ ಈ ಬೆಮ್ಮೆರೆನ ಸೃಷ್ಟಿಗ್| ಗರುವ ಪಡೆವಯೆ ನಿಕ್ಕ್ ಗುರುಪಂದ್|
ಪುರಪು ಕೇಂಡನೆ ಯಾವು ಇಜ್ಜಿಯ ಗುರುನರುಣ ನಿಕ್ಕ್||೧||

ಇಂಚ ತುಳು ಭಾಷೆಡ್ ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆಯಿನ ಈ ಕವಿಕುಳು ಅತ್ತಂದೆ ಅಭಿನವ ನಾಗವರ್ಮೆ ಡಾ| ಶಿಮಂತೂರು ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ರ್, ದಿ| ಸೀತಾನದಿ ಗಣಪಯ್ಯ ಶೆಟ್ರ್, ದಿ| ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಶೆಟ್ರ್, ಕುಳಾಯಿ ಮಾಧವ ಭಂಡಾರಿ, ಮಧುಕುಮಾರ್, ಅಗರಿ ರಘುರಾಮ ಭಾಗತೆರ್. ಬಿ. ನಾರಾಯಣ ಸಪಲ್ಯ ಕುಬಣೂರು ಶ್ರೀಧರ ರಾವ್ ಮೊಕುಳು ಮಾಂತ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆತೆರ್. ಕನ್ನಡೊಡು ಪದ್ಯ ತುಳುಟು ಅರ್ಥ ಪಾತೆರುನ ಮೊಕ್ಲೆ ಪುರ್ಸಂಗೊಳುಲಾ ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗೊಡು ಪುದಾರ್ ಕೊನತುದೊ.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಒಂಜಿ ದೃಶ್ಯ

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಲೆನ್ ಗೊಬ್ಬಿನ ಮೇಳೊಲು

ಇರಾಸೋಮನಾಥೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಮೇಳ ಕುಂಡಾವು, ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕ ಸಭಾ ಮಂಗಳೂರು, ಮಹಮ್ಮಾಯಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಮೇಳ ಸುರತ್ಕಲ್, ಮೊಕುಳು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬುದು ಭಾರೀ ಕೀರ್ತಿನ್ ಕೊರುನಕುಳು.

ಅಂಚನೆ, ನಂದಾವರ ಮೇಳ, ಪುತ್ತೂರು ಮೇಳ, ಕದ್ರಿ ಮೇಳ, ಅರುವ ಮೇಳ, ಕುಂಬಳೆ ಮೇಳ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮೇಳ, ಬಪ್ಪನಾಡ್ ಮೇಳ, ಬೆಳ್ಮಣ್ ಮೇಳ, ಸೋರ್ನಾಡ್ ಮೇಳ, ಮಲ್ಲ ಮೇಳ, ಅಮ್ಮಾಡಿ ಮೇಳ, ದೇಲಂಪುರಿ ಮೇಳ, ಬಳ್ಳಂಬೆಟ್ಟು ಮೇಳ, ಮಂಗಳಾದೇವಿ ಮೇಳ, ತಳಕಳ ಮೇಳ, ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬುದು ಪುದಾರ್ ಕನತಿ ಮೇಳೊಳು ಆದಿತ್ತ್.

ಸುದಾರ್ಮೆದ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ

ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ರಾಜವೇಶೊಗು ಕೋಲು ಕಿರೀಟ (ಪೂಂಬೆ ಕಿರೀಟ) ಕಟ್ಟೈದೆರ್. ಮೂಂಕುತ ಕೊಡಿಡ್ದ್ ಒಂತೆ ಮಿತ್ತ್‌ಡ್ದೆ - ಅಯಿತ ಸರ್ತೊಡೆ ನೀಟನಾಮ ಒಯಿಪೆದೆರ್. ಕೆಲವು ವೇಶೊಲೆಗ್ ಅಡ್ಡ ಬುಕ್ಕ ನೀಟ ನಾಮ ಒಯಿಪುನಲಾ ಉಂಡು. ಮುಡಿದೀಪಿನ ವೇಶೊಗು ನೀಟನಾಮೊ (ವಿಷ್ಣುಗು) ಒಯಿಪೆದೆರ್. ದೇವಿಗ್ ಚಂದ್ರನ್ ಬುಕ್ಕ ಕಣ್ಣ್‌ನ್ ಬುಡ್ಪಾವುನ ಕ್ರಮೊಲ ಉಂಡು. ಅಡ್ಡ ನಾಮೊನು ಪಾಡ್ದ್ ಕಣ್ಣ್ ಬುಡ್ಪಾವುನ ಕ್ರಮೊಲ ಉಂಡು.

ಕೇಸರಿತಟ್ಟೆದಂಗೆನೆ ಎಲ್ಯ ಕಿರೀಟೊನೆ ಧರ್ಮರಾಯನವು. ಅವು ಧರ್ಮರಾಯಗ್ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟೈದೆರ್. ಬಣ್ಣ ಒತ್ತು ಬಣ್ಣೊಗು ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಡ್ ವಿಶೇಷತೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬ್ರಹ್ಮಗ್ ರಾಮಗ್, ಲಕ್ಷ್ಮಣಗ್ ಕೋಲು ಕಿರೀಟ ಕಟ್ಟುನ ಕ್ರಮೊಲ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕೃಷ್ಣಗ್ ಸಿರಿಯೇಸದ

ಲೆಕ್ಕ ಮೂಂಕುತಿಬುಲಾಕ್ ದೀಪೆದ್‌ನಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕ್ರಮೇಣ ಸುದಾರಣೆದ ನೆವನೊಡು ರಾಮಗ್ ಸನ್ನೇಸಿಜಟೆ, ಬುಕ್ಕ ಕಚ್ಚೆ, ಇಂದೆನ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್, ಲಕ್ಷ್ಮಣಗ್‌ಲ ಇಂಚಿನವೇ ರುಸಿಕುಲೆಲೆಕ್ಕ ಜಟೆವಲ್ಕಲದ ಏಸೊನು ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಏಸೊಗು ಹನುಮಂತನ ಕಿರೀಟ, ಭೀಮನ ಮುಡಿ, ಪೊಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಕಲಶ ಕಿರೀಟ, ವೀರಭದ್ರನ ಮುಡಿಕ್ ಕೊಲ್ತುರಿ ಕಟ್ಟುನ, ಈ ಪೂರಾ ಕ್ರಮೊಲ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ ದುತ್ತೈತೊದ ಪೊರ್ಲುನು ಹೆಚ್ಚಾದ್, ತೂಪುನಕುಳೆನ್ ಬೇತೆನೇ ಲೋಕೊಗು ಕೊನೊಪೋಪೆದ್‌ಂಡ್.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಲೆನ್ ಗೊಬ್ಬೆರೆ ಶುರುಮನ್ತಿ ಬುಕ್ಕ ಜಾನಪದ ಐತಿಹ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕತೆಕುಳೆನ ಏಸೊಲೆಗ್ ಪೂರ್ಣ ನಾಟಕೀಯ ಪೇಟ ದೀಪುನ ಕ್ರಮೊನು ಶುರು ಮನ್ತೆರ್. ಇತಿಹಾಸ ನಾಟಕೊಳೆನ ಪೇಟ ತುಳುನಾಡ ರಾಜನ ತರೆಟ್ ಅಲಂಕಾರೊಗು ಕುಲ್ದುಂಡು ಅಂಚಾದೆ ಪೌರಾಣಿಕೊದ ವೇಷೊಲು ಒಂತೆ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಲೆಡ್ದ್ ದೂರ ಆಯ.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಡುಲಾ ಶ್ರುತಿ ಬದ್ದವಾದ ಪಾತೆರೊಳಿ, ಪಾಡ್ದನೊದ ಶಬ್ದಲೊನೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮನ್ತ್‌ಂಡ ತುಳು ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾರೀ ಪೊರ್ಲುಂಡು.

ಶ್ರೀ ದೇವಿ ವನಸಿರಿ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ

ಉದಿಪುಗು ಸೂರ್ಯೆ ಕಂತ್‌ಗ್ ಚಂದ್ರೆ, ಕಲ್ಲ್‌ಡ್‌ನಾಗೆ, ಪುಂಚೊಡುಸರ್ಪೆ, ಬನೊಟು ಬೆಮ್ಮೆರ್, ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಅರಸುವೇಶೊದಾಯನ ಬಾಯಿಡ್ ಬರ್ಪಿ ಪಾತೆರ ಇಂಚೆನೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ, ಆಯಿತ ಪೊರ್ಲೇ ಬೇತೆ.

ನರ್ಲ್‌ಂಡ್ ಬಿರು ನಾಲರೆ ಲೋಕೊಗು ಕೇನುಂಡು, ಮಲ್ಲುಂಡು ಬಿರು ಮೂಜರೆ ಲೋಕೊಗು ಕೇನುಂಡು. ಅಡ್ಡ ಪೋಯಿ ಬೇರ್. ತುಂಡಾಪುಂಡು, ಗುಂಡಕಲ್ಲ್ ನರೀಂಡ್ ತನೆ ಉಳ್ಳಪೆತ್ತ ಅಯ್ಯ ಕಂಜಿ ಪಾಡ್‌ಂಡ್, ಪೊಟ್ಟೆದ ಕೆಯಿ ಕಳ ಬೀರ್ಯ ಪೋತುಂಡು.

ಬಂಜಿನ ಪೊಂಜೊವುಗು ಗರ್ಭನಡುಗುಂಡು. ಕಲ್ಲ ಉಂಡೆಡ್ ಮರಬಾಯಿ ಬುಡ್ಪುಂಡು ಅಂಗಲ್ ಮಂಗಲೆ ಪಣ್ಪಿ ಗಾಳಿ ಬೀಜಿಂಡ್ ಗೆಂಡದ ಬರ್ಸ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಈ ಶಬ್ದೊಲೆನ್ ಯುದ್ದದ ಕಾಲೊಗು ಪಾತ್ರೊಗು ತಕ್ಕ ರೀತಿಡ್ ಉಪಯೋಗ ಮನ್ತ್‌ಂಡ ಎಡ್ಡೆ. ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿದ ಬಗೆಟ್ ಕೇತುಪಾಂಡಿ ಪಾಡ್ದನೊಡು ಬರ್ಪಿ ಒಂಜಿ ವಾಕ್ಯೊನು ಪಣೊಳಿ.

“ಅಂಕೋಲೆ ಗಡಿಡ್ದ್ ತೆನ್ಕಾಯಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮುಟ್ಟ ಕಾಯಿರಿ ಗಡಿಡ್ದ್ ನುಗುರು ಪೊಯ್ಯೆ ಮುಟ್ಟ.”

ರುಸಿನಾರದನ ಅಜಿಪೊಜೋಕುಳೆ ನಡುತ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರೊಡುನೇಸರ್‌ಕನ್ಯೆ ತಿಂಗೊಳ್ದು ಪತ್ತ್ ಪೋನಗ, ಪುಣ್ಣಮೆಗೆದ್‌ರ್ ಶುದ್ದೊತಿಥಿಏಳೆಟ್ ಬೊಲ್ಪೆರ್ದ್ ಮೂಜಿ ಮಾಪುರ್ಣ ಬನ್ನಗ.

ಚೇಳ್ ಲಗ್ನೊಡು ಮುಂಗ್ಲಿ ನಚ್ಚತ್ರೊಡು ಘಳಿಗೆ ಏಳರೆ ಸಂದುನ ಕಾಲೊದ ಪೊರ್ತು ಮೂರ್ತೊಡು ಕಟ್ಪಾಡಿ ದರಸು ಕಾಂತಣ್ಣ ಬಳ್ಳಾಕುಳೆ ಸಿರಿಯಬ್ಬೆ ಬಂಜಿಡ್ ಪುಟ್ಟಿ ಲಚಿಮಿ ಒರುತ ಪೊರ್ಲು ಭಾಗ್ಯಂತ ಪೊಣ್ಣು ವನ ಮಾಲೆ ಪನ್ಪಿ ಕನ್ಯೆಗೆನ್, ಚಿಟ್ಪಾಡಿ ಬೂಡುದ ಚಿತ್ತಣ್ಣ ಬಲ್ಲಾಕುಳೆ ವಂಶೊದ ಪುಣ್ಯ ನೆತ್ತೆರುಡುದಿತಿ ಯುವರಾಜೆ ಉಪ್ಪಣ್ಣಗ್, ಮಡತನೊಡು ಮರ್ಯಾದಿ ಕೀರ್ತಿ ಒರಿಪಿ ಗೌಜಿ ಗದ್ದಲೊಡು ಮದ್ಮೆ ಮನ್ತರ ನಿಚ್ಚಯ ಮನ್ತ್‌ದ.

ಸೂರ್ಯನ ಬಗೆಟ್ ಪೀಠಿಕೆ. ಏಸೊಡು ಪನ್ನಿ ಪಾತೆರ ಇಂಚ ಇತ್ತ್ಂಡ ಎಡ್ಡೆ.
ಇರ್ಲ್ ಪಗೆಲ್ ಪನ್ಪಿ ಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟಲೆ, ನೀತಿ ನಿಯಮೊನು ತೋಜಾದಿ ಒಂಟಿ ಚಕ್ರದ ತೇರ್‌ಗ್ ಏಳ್ ಕುದುರೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕುಂಟೆ ಸಾರಥಿನ್ ಎದ್‌ರ್ ಕುಲ್ಲಾವೊಂದು ಬಾನೊ ಮಾರ್ಗೊಡು ಸವಾರಿಗ್ ಪಿದಾಡಿ ನೇಸರ್ ದೇವೆರನ ಉದಿಪನದ ಕಾಲೊ ಉಂದು.

ನಿತ್ಯೊ ಮನ್ಪಿ ಕಜ್ಜೊನು ತೀರ್ತೊಂದು ದೈವ ದೇವೆರ್, ಗುರು ಪೆರಿಯಾಕ್ಲೆಗ್ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾದ್ ಪೆರಿಯಾಕ್ಲೆ ಮಡತನೊದ ಮರ್ಯಾದಿಗ್ ಕುಂದು ಬರಂದಿಲೆಕ್ಕ ಕುಲ್ಲುದಾಳಿನ ಈ ಪಟ್ಟದ ಮಣೆಟ್ ಕುಳ್ಳೊಂದೆ ಗುತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆ ಮಂತ್ರಿ ಬುದ್ಯಂತೆರ್, ಬಂಟ ಬಾರಗೆರ್, ಕಾಲ್ಯ ಮೂಲೊದಕುಳು ಕೂಡಿ ಸಭೆಟ್ ಇನಿ ಮದಿಪುಗು ಮರ್ಯಾದಿ, ಅಂದಾಯಿ ನುಡಿಕ್ ಸಂದಾಯ ಕೊರ್ಯೆರೆ ಬುದ್ಯಂತೆರೆನ್ ಕೈತಡೆ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಕೇಣೊಡಾತ್‌ಂಡ್ ಬುದ್ಯಂತೆರೆ...

ಧರ್ಮರಾಯನ ಎದ್‌ರ್ ಬಿನ್ನಯೊ ಎಂಚ ?

ತೆನ್ಕಾಯಿ ದಿಕ್ಕ್‌ಡ್ ರಾವುಕಾಟಿ ಮಿತ್ತೇರ್ದಿ, ಜನಲೋಕೊದ ಜುವೊಲೆನ್ ಕೊನೊಪಿ ಆಧಿಕಾರ ಕೈಕೊಂದು ಉಪ್ಪುನಾರ್‍ನ ಮಗೆ, ಕುಂತಿನ ಮಂತ್ರೊದ ಮಗೆ, ಪಾಂಡುರಾಜಗ್ ಪಿಂಡ ಬುಡ್ಪಿ ಅಕ್ಕ್ ಪಡೆಯಿನಬೀರೆ, ಚಂದ್ರ ವಂಶೊದ ಕೊಡಿ, ಧರ್ಮೊಡು ಧರ್ಮರಾಯೆ, ನ್ಯಾಯೊನೀತಿಗ್ ಯುಧಿಷ್ಠಿರೆ, ಈರಾದ್ ಉಳ್ಳೆರ್. ಅಯ್ಯಾ ಈರೆಗ್ ಸೋಲೊಯ್ತ್ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾವೊಂದುಲ್ಲೆ.

ಶನಿರಾಯಡ ಬಿನ್ನಯೊ

ನೇಸರ್‌ದೇವೆರ್ ನಿರೆಳ್‌ದಾಸಿರಿ ನೊಟ್ಟುಗು ಕೂಡುದು ಪುಟ್ಟ ನೀಲಿ ಶರೊದ ಬಿರೆ ಮಗೆ ಈರ್. ಅಮ್ಮನ ಕೋಪೊಗು ಕಾರ್‌ನ್ ಕಳೆವೊಂದು ಕಕ್ಕೆದ ಮಿತ್ತ್ ಕುಲ್ಲುದು ಲೋಕೊಗು ಈಸ್ವರ ನೆದ್‌ರ್‌ಡ್ ಶನೇಸರೆ ಪನ್ಪಿ ಬಿರ್ದ್ ಗೆತೊಂದು, ಕಷ್ಟದ ನುಪ್ಪುನು ಕೈ ಬುಡಂದೆ, ಇಷ್ಟೊದ ಸತ್ಯೊಗು ಪಿಲೆ ಪನಂದೆ ಶೂದ್ರಗ್ ಸುಕ ಕೊರ್ಪು, ತಾದಿಗ್ ತುಡರಾದೆ ಅವುಸೊಗು ಕರ್ತವೆ ಈರಾದ್ ಉಳ್ಳರ್ ಈರೆನ ನೆನಪು ಎಂಕ್ ಉಂಡು ಸ್ವಾಮಿ ಎಂಕ್ ಕಾಟ ಕೊರಡೆಂದ್ ನಟ್ಟೊನುವೆ.

ತುಳು ಬಾಷೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಗೊಡ್ದು ಬತ್ತ್ಂಡ ಬಾರೀ ಎಡ್ಡೆ. ದೇಗ್ ಪಂಡ, ಪಾಡ್ದನೊದ ತುಳುಟು ಭಾರೀ ಪೊರ್ಲುದ ತುಳು ಶಬ್ದೊಲು ದಿಂಜಿದುಂಡು. ಪೀಠಿಕೆದ ಪದೊಕು ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ಕೊರ್ನಗ ಏತ್ ಎಡ್ಡೆ ತುಳುನು ಗಳಸುಬೆರ ಅಂಚನೆ ಶೃಂಗಾರ ರಸೊಟು ಪೊಣ್ಣುಡ ಪಾತೆರ್ನಗ ಅವು ತೂಕ ದಿಂಜಿದಿ ಪಾತೆರ ಆದುಪ್ಪೊವಡು.

ಆಕಾಶೊಡ್ದು ತಿರ್ತ್ ಜೈದಿ ದೇವಕನ್ಯೆನಾ, ಭೂಮಿ ಉಡೆಡ್ದ್ ಪಾತಾಳ ಬುಡ್ದು ಬತ್ತಿ ನಾಗಕನ್ಯೆನಾ, ಪೇರಕಡಲ್‌ಡ್ ಶೇಷ ನಮಿತ್ತ್ ನಾರಾಯಣ ದೇವೆರ್ ಜೆತ್ತ್‌ದುಪ್ಪುನಗ ಕಾರಮದೆಲ್‌ಡ್ ಕಾರ್ ಪುಜೆಕೊಂದು ಕುಲ್ಲುದುಪ್ಪಿ ಸಿರಿದೇವಿಯೊ, ಬೀಣೆ ಪಸ್‌ದಿ ನಾಲ್ ತರೆತ ಬಿರ್ಮೆರೆ ಮಂಡೆ ತಿರ್ಗಾಯಿ ವಾಕ್‌ದಪ್ಪೆ ವಾಗ್ದೇವಿಯೋ, ಕೈಲಾಸೊಡು ಈಸರ ದೇವೆರೆ ತುಡೆಟ್ ಕುಲ್ಲುನ ಕಂಡನ ಸರಿರೊಡು ಅರ್ಧ ಬಾಗದ ಅಕ್ಕ್‌ನ್ ಪಡೆಯಿನ ಪಾರ್ವತಿಯೋ, ಖಂಡಿತ ಮೊಕುಳು ಏರ್ಲಾ ಆವೆರೆ ಸಾಧ್ಯನೆ ಇಜ್ಜಿ.

ತುಳುನಾಡ್ದ ಪುಣ್ಯೊದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆದಿನ ಗರ್ಬೊಡುದಿತಿ ರೂಪ ಸಂಪೊತ್ತು ದಿಂಜಿ ಸುಗುಣ ಸುಂದರಿ, ಮೋಳು ಆದುಪ್ಪೊವಡು ತೂನಗನೆ ಮಲ್ಲ ಮಡತನೊದ ಪೊಣ್ಣುಲೆಕ್ಕೊನೆ ತೋಜೊಂದುಲ್ಲಳ್.

ಜಗತ್‌ಡ್ ಅಜಿಗುಣೊ ಒರಿಪಾದ್ ಬಾಳುವೆಗ್ ಮುದ ಕೊರ್ಪಿ ಸಿಂಗಾರ್ದಸಿರಿ ಮೋಳು ಖಂಡಿತ.

ಇಂಚೆನೆ ವರ್ಣನೆ ಮನ್ತ್ಂಡ ಪಾತೆರೊಡು ವೈಮಾಲೆ ಇತ್ತ್ಂಡ ಬಾರೀ ಎಡ್ಡೆ. ತುಳುಪುರ್ಸಂಗೊಡು ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ನನ್ಲ ಬುಳೆತ್‌ಜಿ. ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ ಇತ್ತಿನಕುಳು ತೆರಿದಿನಕುಳು ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್ ಸರಿಯಾಯಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮನ್ಪೊಡು.

ಮುಂಡಾಸ್‌ದ ಬದಲ್‌ಗ್ ತುಳುರಾಜೆರೆಗ್ ಪೊಸರೀತಿದ ಕಿರೀಟ ಮನ್ಪೊಲಿ ಆಂಡ. ಅವೆನ್ ದುಂಬುದ ಕಿರೀಟೊದ ಅಚ್ಚಿಡೇ ತಯಾರ್ ಮನ್ಪೊಡಾಪುಂಡು ದುಂಬುದ ಪಕ್‌ಡಿ, ಕೋಲು ಕಿರೀಟ ಇಂದೆನ ಕಟ್ಟ್ಂಡ ಎಡ್ಡೆ. ನಮೊ ತುಳುತಿಟ್ಟ್ ಮನ್ಪರ ಪೋದು ಗಣಪತಿ ಮಲ್ಪುನಾಯೆ ಹನುಮಂತನ್ ಮನ್ತಿಲೆಕ್ಕ ಆವೆರೆ ಬಲ್ಲಿ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪೇಟ ಬುಡುಂಡ- ಕಿರೀಟ, ಪಕ್‌ಡಿಯೇ ಯಕ್ಷಗಾನೊಗು ಗಳಸುನವು ಸರಿ.

ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಏತ್ ವರ್ಷಗು ದುಂಬುದವು

ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ 12ನೇ ಶತಮಾನೊಡು ಮಲ್ಲಿನಾಥ ಪುರಾಣ, ಚಂದ್ರ ಪ್ರಭಾಪುರಾಣೊಳೆನ ಎಕ್ಕಲಗಾಣ ಪನ್ಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಲು ಇತ್ತೊಂಗೆ ಉಂದು ಸತ್ಯ ಆಂಡ ಆಕಾಲೊಡೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಶುರು ಆದುಪ್ಪುವಾ? ಪಂಡ್‌ದ್ ಯೋಚನೆ ಮನ್ಪೊಳಿ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ (ಕ್ರಿ. ಶ. 1450) ಬರೆತಿನ ಭಾರತೊದ ಪದ್ಯೊಳು, ಲಕ್ಮೀಶನ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತೊದ ಪದ್ಯೊಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪುರ್ಸಂಗೊಳೊಡ್ ಉಂಡು. ಸಿದ್ದೇಂದ್ರ ಮತಿ ಪನ್ಪುನಾಯೆ ಉಡುಪಿಡ್ದ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊನು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶೊಗು ಕೊನೊಪೋಯೆಗೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. 1750- 1850 ಆಯನ ಇತ್ತಿನ ಕಾಲೊ ಪಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ 1564ನೇ ಇಸವಿಡ್ ವಿಷ್ಣು ಪನ್ಪಿ ಕವಿ "ವಿರಾಟ ಪರ್ವ" ಪುರ್ಸಂಗ ಬರೆತೆಗೆ ಉಂದು (ದಿ| ಡಾ| ಕಾರಂತೆರೆನ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ) ಕಾರಂತೆರ್ ಪಂಡಿಪಾತೆರ.

16ನೇ ಶತಮಾನೊಡು ಮೇಳೊಲು ಇತ್ತೊ ಪನ್ಪುನೆಕೆ ಕೆಲವು ಆಧಾರ ಉಂಡು. ಕೂಡ್ಲು ಮೇಳ 1920ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಶುರುವಾಂಡ್‌ಗೆ. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮೇಳ 1860ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಶುರು ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಟ್ ಈ ಮೇಳೊದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡತ್‌ಂಡ್.

ಇಡುಗುಂಜಿ ಮೇಳ 1934ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಉದಿಪನ ಆತ್‌ಂಡ್. ಕರ್ಕಿಮೇಳ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1800ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಂಡ್. ಕಟೀಲು ಮೇಳೊಗು ನೂತ ಪತ್ತ್ (110) ವರ್ಷೊದ ಇತಿಹಾಸ ಉಂಡು.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬಿನ ಮೇಳೊಲಾಯಿನ ಇರಾಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥೇಶ್ವರ ಮೇಳೊ 1943ನೇ ಇಸವಿಡ್ ದಿ| ಕಲ್ಮಾಡಿ ಕೊರಗ ಶೆಟ್ರ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮನ್ತ್‌ದ್ ತಿರುಗಾಟೊಗು ಪಿದಾಡ್ಪೆಯೆರ್. 1948ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಟೆಂಟ್ ಮೇಳ ಆರೇ ಶುರು ಮನ್ತೆರ್ ಸುರೂಟು ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬಿನ ಮೇಳೊನೆ ಕುಂಡಾವು ಮೇಳ.

ತಿರ್ಗಾಟ ಮನ್ತಿನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳೊಲು

1. ಕುತ್ಯಾಳ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಮೇಳ ಕೂಡ್ಲು
2. ಮಂದಾರ್ತಿ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ಮೇಳ
3. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
4. ಪೆರ್ಡೂರು ಮೇಳ
5. ಮಾರಣಕಟ್ಟೆ ಮೇಳ
6. ಮಹಮ್ಮಾಯಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕ ಸಭಾ ಸುರತ್ಕಲ್ಲು
7. ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕ ಸಭಾ ಮಂಗಳೂರು
8. ಇರಾ ಶ್ರೀ ಸೋಮನಾಥೇಶ್ವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ನಾಟಕ ಸಭಾ, ಕುಂಡಾವು
9. ಶ್ರೀ ಅಮೃತೇಶ್ವರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಕೋಟ
10. ಶ್ರೀ ಕರ್ಕಿ ಮೇಳ
11. ಶ್ರೀ ಇಡಗುಂಜಿ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಪ್ರಸಾದಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
12. ಶ್ರೀ ಕಟೀಲು ಮೇಳ (4)
14. ಶ್ರೀ ಗುರು ಪ್ರಸಾದಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ
15. ಶ್ರೀ ಕಮಲ ಶಿಲೆ ಮೇಳ
16. ಶ್ರೀ ಗೋಳಿಗರಡಿ ಮೇಳ
17. ಶ್ರೀ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆ ಮೇಳ
18. ಯಕ್ಷರಂಗ, ಉಡುಪಿ (ಡಾ| ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬ್ಯಾಲೆ ತಂಡ)
19. ಶ್ರೀ ಕುಂಬಳೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಮೇಳ
20. ಶ್ರೀ ಮುಲ್ಕಿ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
21. ಶ್ರೀ ಬಪ್ಪನಾಡು ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
22. ಮೊಂಟೆತ್ತಡ್ಕ ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ಮೇಳ
23. ಕದ್ರಿ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ

24. ಪಾವಂಜೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
25. ಶ್ರೀ ಮಧೂರು ಮಹಾಗಣಪತಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
26. ಶ್ರೀ ಮಹಾಮ್ಮಾಯಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಕೊರಕ್ಕೋಡು ಮೇಳ
27. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಉದ್ಯಾವರ ಮೇಳ
28. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಾ ವಿಹಾರ ಸಂಘ, ಮಂಗಳೂರು
29. ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ, ದೇಲಂಪುರಿ ಮೇಳ
30. ಇರುವೈಲು ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
31. ಅಡೂರು ಶ್ರೀ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ
32. ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಬಂಟವಾಳ ಮೇಳ
33. ಶ್ರೀ ಕಾಳಿಕಾಂಬ ಪ್ರಸಾದಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಕಾರ್ಕಳ
34. ಇಚ್ಲಂಪಾಡಿ ಮೇಳ
35. ನಾರಾವಿ ಮೇಳ
36. ಕೊಕ್ಕಡ ಮೇಳ
37. ಪಾತೂರು ಮೇಳ
38. ದೆಕ್ಕಿತ್ತೋಡಿ ಮೇಳ
39. ಚೊಕ್ಕಾಡಿ ಮೇಳ
40. ನಿಡ್ಪೊಳ್ಳಿ ಮೇಳ
41. ಮುಚ್ಚೂರು ಮೇಳ
42. ಕುಕ್ಕುಂದೂರು (ಕಾರ್ಕಳ) ಮೇಳ
43. ರೆಂಜಾಳ (ಕಾರ್ಕಳದ ಬಳಿ) ಮೇಳ
44. ಕಾರ್ಕಳ ಮೇಳ
45. ಹಂಪನಕಟ್ಟೆ, ಮೇಳ
46. ಪಣಂಬೂರು ಮೇಳ
47. ಬಿಜಲ ಮೇಳ

49. ಬೆಳ್ವಾಯಿ ಮೇಳ

50. ನಿಟ್ಟೆ ಮೇಳ

51. ಗಂಜಿಮಠ ಮೇಳ

52. ಕುಂಬಾರು ಮೇಳ

53. ಪಡುಮಲೆತ ಮೇಳ

54. ದುರ್ಗದ ಮೇಳ (ದುರ್ಗ- ಕಾರ್ಕಳದ ಬಳಿಯ ಊರು)

55. ಶ್ರೀ ಪೊಳಲಿ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ

56. ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಸಾದಿತ ದಶಾವತಾರ ಮಂಡಳಿ, ಹಿರಿಯಡ್ಕ

57. ಶ್ರೀ ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ಕೃಪಾಪೋಷಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ

58. ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾಪರಮೇಶ್ವರಿ ದಶಾವತಾರ ಮಂಡಳಿ, ಸೌಕೂರು

59. ಬಿಳಿಯೂರು ಮೇಳ

60. ಭಗವತಿ ಮೇಳ

61. ಸೌಕೂರು ಮೇಳ

62. ಪೆರಣಂಕಿಲ ಮೇಳ

63. ಸುರಾಲ್ ಮೇಳ

64. ಹಾಲಾಡಿ ಮೇಳ

65. ಆನೆಗುಡ್ಡೆ ಮೇಳ

66. ವರಂಗ ಮೇಳ

67. ಭಾಂಡ್ಯದ ಮೇಳ

68. ಬೋಳಾರ ಮೇಳ

69. ಕಾಸರಗೋಡು ಮೇಳ

70. ಅಮ್ಮಾಡಿ ಮೇಳ

71. ಕಾವೂರು ಮೇಳ

72. ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ಮೇಳ

73. ಬಿಕರ್ನಕಟ್ಟೆ ಮೇಳ
74. ಕುಲಶೇಖರ ಮೇಳ
75. ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಕೃಪಾ ಪೋಷಿತ ಮೇಳ ಕಾಸರಗೋಡು
76. ಕತ್ತಲಸಾರ್ ಮೇಳ
77. ಸೌಹಾರ್ದ ಕಲಾವಿದರು ಯಕ್ಷರಂಗ ಬಂಗಾಡಿ ಮೇಳ
78. ಕುಂಟಾರು ಮೇಳ
79. ಮಂಗಳಾದೇವಿ ಮೇಳ ಮಂಗಳೂರು

ಚೌಕಿಯಲ್ಲಿ ವೇಶಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ

ದೇವರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ

☐ ರಡ್ಡನೆ ವೇಷ	☐ ಬಣ್ಣದ ವೇಷ
☐ ರಡ್ಡನೆ ಬಣ್ಣ	☐ ಪೀಠಿಕೆ ವೇಷ
☐ ಮೂಜನೆ ವೇಷ	☐ ಪುಂಡುವೇಷ
☐ ಸ್ತ್ರಿ ವೇಷ	☐ ಸ್ತ್ರಿ ವೇಷ
ಒರಿನಕುಳು	ಒರಿನಕುಳು

ಹಾಸ್ಯಗಾರ

ಅಡ್ಡ ಚೌಕಿ

ದುಂಬುಡು ಆಟೊದ ವೇಷೊಗು ಮರತ ಪೊಡಿ ಅರದಳ ಕೆಂಪುಕಲ್ಲ್‌ದ ಪೊಡಿ. ಇತ್ತೆ ವರ್ಣಗಾರಿಕೆಗ್ ಬೋಡಾಯಿ ಬಣ್ಣ ಸಿಕ್ಕುಂಡು ಸುರೂಟು ಚಿಟ್ಟಿ ದೀವೆರೆ, ಸುರು ಮಲ್ತಿ ಕಲಾವಿದೆ ದಿ| ನಾಂಞ ಪನ್ಪುನಾಯೆಗೆ. ಅಯಿಕ್‌ದುಂಬು ಮೋನೆಗ್ ಗೀಟ್ ಮಾತ್ರ ಪಾಡೊಂದು ಇತ್ತೆರ್‌ಗೆ.

ಸುರುಟು ಮರತ ಸಾಮಾನ್ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ದಿ| ಕುಂಬಳೆ ನರಸಿಂಹ ಬುಕ್ಕ ಗುಂಡೆ ಪನ್ಪುನ ವೇಷಧಾರಿಲು ಮಣಿ ಸಾಮಾನ್‌ನ್ ರಂಗಸ್ಥಳೊಡು ಕನತೆರ್. ಉಂದು ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿದ ವೇಷ ಪದ್ದತಿ.

ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕೆರ್ ಕನ್ನಡೊದ ಆಟೊಡುಲಾ ತುಳು ಆಟೊನು ವಿಶೇಷವಾದ್ ಮೆಚ್ಚಿಯೆರ್. ಗಾಡವಾಯಿ ಕತೆನ್ ಅನುಬೆಪುವೆರ್ ತೆಲಿಪುವೆರ್. ಕಣನೀರ್ ಪಾಡುವೆರ್ ಈ ದೃಷ್ಟಿಡ್ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಮುಟ್ಟ ಬೈದ್‌ಂಡ್. ತುಳು ಆಟೊಳೆಡ್ದಾತ್ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯೊದ ಏತೊ ವಿಷಯೊಲು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ್ ತೂಪಿನಕ್ಲೆಗ್ ತೆರಿದ್ ಬರ್ಪಿ ಲೆಕ್ಕಾತ್‌ಂಡ್. ತುಳು ನಾಟಕೊಡ್ದುಲ ವಿಶೇಷವಾದ್ ಈ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸೊನು ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್. ತುಳುಬಾಷೆದ ಪೊರ್ಲು ಪೊಲಿಕೆ, ಬಿಗಿಪು, ಬಾಮ, ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತುಳು ಆಟೊಡ್ದಾದ್ ವಿಸ್ತಾರ ಆತ್‌ಂಡ್

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಮುರಾನಿ ಪುಟ್ಟಿನ ಪುರುಬಾಲೆ, ಆಯಿತ ಭವಿಷ್ಯೊನು ನಿರ್ಧಾರ ಮಲ್ಪಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್ಪುನ, ಕಲಾವಿದೆರೆ ಕೈಟುಂಡು. ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಒಂಜಿ ಕಾಲೊಡು ಜನಕುಳೆ ಮನಸ್ ಗೆಲ್ತ್‌ಂಡ್. ತುಳು ಪ್ರೇಮಿಲಾಯಿನ ಜವನೆರ್ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗದ ಆಟೊ ತೂವೆರೆ ಮರ್ಲಿಯೆರ್. ಪೊಸ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಡು ಉಪ್ಪಿನ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯ ಬುಕ್ಕ ಹಾಸ್ಯೊಲೆಗ್ ಜನ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಸೇರುನ ಕಾಲೊಡು ಮನರಂಜನೆಗಾದ್ ಟಿ.ವಿ.ದ ಹಾವಳಿ ಇತ್ತ್‌ಜಿ. ಇತ್ತೆ ಇಲ್ಲ್ ಇಲ್ಲಡ್ ಟಿ. ವಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಉಂಡು. ಒಂತೆ ಪೊರ್ತುದ ಮನರಂಜನೆ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ತಿಕ್ಕುಂಡು. ಇತೀ ರಾತ್ರೆ ನಿದ್ರೆ

ಕಜೆರುನ ಕೆಲಸಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಅಂಚಾದ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕೆರ್ ಇತ್ತೆ ಕಡಿಮೆ ಆಯೆರ್. ಪ್ರಸಿದ್ದ ತೆನ್ಕಾಯಿದ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬಿನ ಸುರತ್ಕಲ್ ಮೇಳ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳೊಲು ಪ್ರದರ್ಶನ ಉಂತಾಯೊ. ಇತ್ತೆ ಮಂಗಳಾದೇವಿ ಮೇಳ ಉಂಡು. ಆಂಡ ಅಯಿಟ್ ಐತಿಹ್ಯ ಮುಕ್ಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗ ಗೊಬ್ಬಂದೆ, ಸಿನೀಮಾಕತೆನ್ ತುಳುಟು ಗೊಬ್ಬೊಂದು ಮಲಕ ಹಾಕೊಂದು ಉಳ್ಳೆರ್. ಬಡೆಕಾಯಿದ ಟೆಂಟ್ ಮೇಳೊಲು ಸಿನೇಮಾದ ಶೈಲಿಡ್ ಗಲ್ಲ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ದಿಂಜಾವೊಂದು ಬದ್ಕುವೆರ್. ಆಂಡ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊಗು ಇತ್ತೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಪಂಚೊಡ್ದು ತುಳುನಾಟಕ ಬುಕ್ಕ ಟಿ.ವಿ. ಧಾರಾವಾಹಿಲೆನ ಪ್ರಪಂಚೊಗು ಜತ್ತೆರ್. ನನ ತುಳು ಪುರ್ಸಂಗೊಗು ಸರಿಯಾಯಿನಿಲೆ ಇಜ್ಜಿ. ಆಂಡಲಾ ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ಒರಿಪಾಯಿನ, ಕಲೆ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪನ್ಪುನವು ಖಂಡಿತ.

**** ಮುಗ್ಗಿಂಡ್ ****

ಮದಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ (ತುಳು ಮಾಲಿಕೆ)

01.	ರೆವೆರೆಂಡ್ ಆಗಸ್ಟ್ ಮೇನರ್	ಡಾ. ಪದ್ಮನಾಭ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯ
02.	ಬಾಯಾರು ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತೆರ್	ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ
03.	ಬಡಕಬೈಲ್ ಪರಮೇಸ್ರಯ್ಯೆರ್	ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್
04.	ಮೂವೆರ್ ತಿಂಗಳಾಯೆರ್	ಯಜ್ಞಾವತಿ ಕೇಶವ ಕಂಗೆನ್
05.	ಎನ್. ಎ. ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೇರ್	ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ
06.	ಎಸ್. ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ	ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ
07.	ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಡೆರ್	ನಾಗರಾಜ ಪೂವಣಿ (ನಾವುಜಿರೆ)
08.	ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆ	ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಂಞಣ್ಣ ರೈ
09.	ದೂಮಪ್ಪ ಮಾಸ್ಟರ್	ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ
10.	ಮಟ್ಟಾರು ವಿಠಲ ಹೆಗ್ಡೆ	ಎಮ್. ರತ್ನಕುಮಾರ್
11.	ಸತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರ	ಡಾ. ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್
12.	ವಿಶು ಕುಮಾರ್	ಮಾಧವ ಕುಲಾಲ್
13.	ನರ್ಕಳ ಮಾರಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್	ಎನ್. ರಘುನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ
14.	ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್ರ್	ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ
15.	ಕೆಮ್ತೂರು ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ರ್	ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ರಾಡ್ರಿಗಸ್
16.	ಬಿ. ರಾಮ ಕಿರೋಡಿಯನ್	ಮುಂಡಪ್ಪ ಬೋಳೂರು
17.	ನವಯುಗದ ಹೊನ್ನಯ ಶೆಟ್ರ್	ನರೇಂದ್ರ ರೈ ದೇರ್ಲ
18.	ಕು.ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ರ್	ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಎಕ್ಕಾರ್
19.	ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ	ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ
20.	ಕಲಾ ತಪಸ್ವಿ ಕೆ.ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ್	ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಮ್. ಶೆಟ್ಟಿ
21.	ಡಾ. ಕೋಟ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್	ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್
22.	ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈ (ದ.ಪ್ರ.)	ಡಾ. ಕೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ರೈ

Aruna Printers/0824-2494925